

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

GODINA 64

BROJ 6

DECEMBAR 2016.

Mahar - Crna Gora

3. do 6. novembra 2016.

Ove godine, četvrti put po redu, "Mahar-2016", najveća jevrejska konferencija u jugoistočnoj Europi, održana je u Budvi, Crna Gora. Konferencija je organizovana od strane Jevrejske zajednice Crne Gore uz podršku Svetskog jevrejskog kongresa (WJC), Euro-azijskog jevrejskog kongresa (EAJC) i Vlade Crne Gore. Više od 400 učesnika iz 15 zemalja sudelovali su na svečanom otvorenju, uključujući i članove diplomatskog kora, vladinih zvaničnika i državnih službenika.

Predsednik Jevrejske zajednice Crne Gore, Jaša Alfandari dao je uvodnu reč, a nakon toga putem video snimka, prisutne je pozdravio izraelski premijer Benjamin Netanjahu.

Glavni govornik, predsednik Republike Crne Gore, Filip Vujanović je naglasio antifašističku prošlost i sadašnjost ove male, ali vitalne zemlje na Balkanu, koja je sada na putu da postane simbol međureligijske tolerancije i dijaloga. On je poručio da Crna Gora uspeva u svojoj misiji multinacionalnog i multiverskog sklada, na što obavezuje i tradicija zajedništva svih – u kojoj svi odlučno njeguju svoje – da bi ostvarili najveću vrijednost - suživot svih.

Nastavak na 3. strani

REČ UREDNIKA POŽARI

NACIONALNA KATASTROFA

Piše Milan Fogel

Ako smo pre šest godina požare na Karmelu proglasili za nacionalnu katastrofu, šta reći sada kada su mnogo veće površine bile obuhvaćene požarima od severa do juga zemlje.

Nije prošlo ni mesec dana kako su ugašeni poslednji požari, podmetnuti i oni izazvani nemarnošću, a mi smo već zaboravili na katastrofu koja je desetine hiljada ljudi isterala iz svojih domova.

Istovremeno, moramo reći da smo ovog puta bili spremniji u borbi protiv vatre nego ranijih godina. Prema nekim procenama Izrael spada u najsigurnije zemlje u odbrani od požara. Ipak, međunarodna pomoć je dobro došla. Specijalni avioni opremljeni za gašenje požara, tzv Kanaderi, poslani su iz Rusije, Kipra, Hrvatske, Grčke, Turske, Ukrajine, a ubrzo su se eskadrili pridružili i kanaderi iz Egipta i Jordana, gasili su požare širom Izraela.

No, za one koji se brinu o bezbednosti građana od požara, veoma je važno da se utvrdi šta je požare uzrokovalo,

Nastavak na strani 3

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz
bivše Jugoslavije u Izraelu

Godina 64
Broj 6 / 2016.
Broj strana: 48

HOJ POB 5049
Hitahdut Oley Jugoslavia, Kfar
Saba 4415001. BOX 5049

E-mail: hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel
e-mail:
milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane
Alex Epstein
eckstein@netvision.net.il

Članovi redakcije: Avraham Atijas,
Miriam Aviezer, Ivica Čerešnješ i
Dušan Mihalek

POZIV ČITAOCIMA

Više nisam siguran kada kažete
da ste zadovoljni Mostom. Možda
nam se javljate i hvalite samo
reda radi?

Istina je da se mi trudimo, ali kao
urednik, moram reći da saradnja
nije obostrana. Uspeli smo da
imamo stalne saradnike, ali to nije
dovoljno. Baš vi se oglašujete o
pozive na saradnju. Možda, ipak,
ima nešto što biste želeli da
podelite sa čitaocima Mosta, neka
vest, neko sećanje iz dalje ili bliže
prošlosti.

Neko mi je rekao da mu je
nezgodno da piše, jer je prilično
zaboravio jezik iz bivše
Jugoslavije. Nemojte to da vas
brine, sve će biti napisano onako
kako treba!

Pišite, šaljite nam interesantne
fotografije, za vas će uvek biti
prostora u Mostu!

Urednik

REČ PREDSEDNICE HOJ

MIRI DERMAN

Drage prijateljice i prijatelji,
pišem vam ove redove pred kraj 2016. godine i kraj
ovogodišnjih raznovrsnih i intenzivnih aktivnosti Hitahduta
olej ex-Jugoslavije. Aktivnost je obuhvatala izlete,
obilaske, susrete, memorijale, susret za obeležavanje 80
godina postojanja Hitahduta. Ali najviše snage, naših
mogućnosti i sredstava ulažemo u to da završimo film.
Sada se približavamo zadnjim edicijama. Mnogi članovi
Hitahduta su doprineli da se film privede kraju. Mi veoma
cenimo i srećni smo za svaki doprinos koji nas približava
cilju. Takodje nastavljamo da "se udvaramo"
kompanijama i državnim ustanovama da od njih dobijemo
podršku, ali odgovor je slab, nekad i uvredljiv! Verujemo
da ćemo dostići cilj, da se film prikaže i da se mnogi
upoznaju sa Holokaustom Jevreja Jugoslavije. Miriam
Aviezer, Joel Fišer i rediteljka Nica Gonen brinu o
završavanju filma. Čitaćete o tome u nastavku.

Većina naših aktivnosti se bazira na pomoći članova
Hitahduta. Sva aktivnost je bazirana na dobrovoljnom radu
članova, kao što su organizacija obilazaka i izleta, prevodi,
pisanje članaka za bilten, povezivanje sa članovima,
fizička pomoć itd. Zahvaljujem svima vama koji ste
spremni da posvetite vaše vreme našoj zajednici. Budite
blagosloveni! Takođe zelim da naglasim stalnu i
mnogostranu aktivnost članova Glavnog odbora (Vaada) i
arhiva, za sve vas, čak i ako ne osećate to svaki dan.
Znajite da stalna aktivnost uzima njihovo vreme i da se
obavlja iz sveg srca. Mi sa zahvalnošću primamo svakog
ko je spreman da dobrovoljno radi u bilo kojoj aktivnosti!!
Zainteresovani za dobrovoljni rad mole se da se jave
Bianki Schlesinger 054-7421508

Plaćanje članarine Hitahdutu za godinu 2017. je 150
šekela i od sada se obavlja na dva načina: a) slanjem
čeka poštom. Na ček treba napisati " התחדות עולי יוגוסלביה
לשעבר " i poslati na 5040.ד.ת. Kfar Saba mikud 4415001

b) bankovnim transferom na račun Hitahduta. Broj računa
Bank Leumi u Hod Ha Sharon 943-4054260 Ko plaća
bankovnim transferom mora da obavesti o transferu na
mail adresu Hitahduta hitahdut@gmail.com

Da bismo smanjili troškove, zatvaramo naš račun u
Poštanskoj banci Bank ha doar pa od sada ne može više
da se plaća preko njih. Molimo, požurite sa plaćanjem!

Što bude veći broj članova biće naša snaga veća i naše
postojanje opravdanije!

Želim vam srećnu gradjansku novu godinu, da uživamo u
našim aktivnostima i susrećemo se!

Srećna Hanuka!

vaša Miri

MAHAR U CG

nastavak sa 1. strane

Mihail Chlenov, potpredsednik Svetskog jevrejskog kongresa i generalni sekretar EAJC, govorio je u ime organizacije koja podržava "Mahar" od svog nastanka, od prije četiri godine. On je takođe preneo najbolje pozdrave predsednika EAJC Julius Meinla.

John Malkinson se obratio u ime WJC. Malkinson je pročitao pozdravnu pismo iz WJC predsednik Ronald Lauder.

Andras Heisler, predsednik Federacije Jevrejskih zajednica u Mađarskoj toplo je pozdravljen, budući da je mađarski Jevrejski savez dao veliku potporu zajednici Crne Gore i pomogao da "Mahar" postane relevantna konferencija, što je danas.

Alona Fisher-Kamm, nerezidentni ambasador države Izrael u Crnoj Gori, u pozdravnom govoru na otvaranju, odala je priznanje za obavljen dobar posao u organizaciju ovogodišnjeg "Mahar-a".

Nakon svečanog otvaranja usledio je konstruktivan sastanak predstavnika više od 25 jevrejskih zajednica iz Mađarske, Grčke, Rumunije, Albanije, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore. Mihail Chlenov i John Malkinson takođe su dali vredan doprinos raspravi.

Naredna tri dana sledio je bogat program predavanja, izložbi i ono najvažnije, upoznavanje i druženje. Naravno, ovakav susret ne može da prođe bez dobre muzike - Koncert klezmer benda iz Maribora, Slovenija.

POŽARI *nastavak sa 1. strane*

kako bi se u budućnosti preduzele adekvatne mere da do požara ne dođe. Međutim, zabrinjavajuća je procena da je polovina požara izazvana zbog nemarnosti – neugašeni roštilji u prirodi, nargile pored kreveta i drugi uzroci, a još više brine podatak da je druga polovina ove godine namerno izazvana.

Za palestinske autoritete nije važan uzrok požara, njima su požari poslužili u političke svrhe. Na pojedinim lokacijama snimljeni su Palestinci kako namerno pale vatru. Umesto odgovora na optužbe da se to namerno radi, oni postavljaju pitanje zašto bi to oni radili na svojoj zemlji?! A onda im ni to nije dosta, nego bi želeli da to proglase novom intifadom. Možda bi i to prošlo, da Al Kaida nije javno preuzela odgovornost za podmetnute požare. Da li to znači da su palestinski autoriteti napustili put mira? Da li se zajedno sa Al Kaidom spremaju za novi rat? Ovo nije tema ovog članka, ali je valjda svima jasno da tako nešto neće moći da sprovedu.

A kako su se građani ponašali u teškoj situaciji u kojoj su našli i Izraelci i Palestinci. Građani Izraela, poučeni iskustvom velikog požara na Karmelu, uglavnom su poštovali uputstva i naređenja nadležnih policijskih i vatrogasnih autoriteta. Vatrogasne brigade su gasile požare u Izraelu, ali isto tako i iza Zelene linije. Nažalost, u nekim mestima su dočekani kamenicama. No, Palestinci su veoma brzo shvatili da opasnost jednako pretili svima, pa su vatrogasci u nekim mestima dočekani sa olakšanjem. Zajedno su gasili požare, koji su se velikom brzinom širili prema naseljima.

Ovakav požar nije zabeležen od 1972. godine. Vlažnost vazduha se kretala od 5 do 10%, vetar je sve vreme duvao brzinom od 60 do 70 kilometara na sat. U jednom momentu oko 70,000 građana Haife, zbog gustog dima, bilo je primorano da napusti svoje domove.

Ugrožen je bio i zatvor u kome su se nalazili najokoreliji teroristi. No, ni oni nisu ostavljeni na milost i nemilost vatrenoj stihiji. Pod veoma komplikovanim uslovima svi su prebačeni u druge zatvore.

Čudo jedno kako niko od građana nije stradao. Povređenih je bilo i među građanima i među vatrogascima.

Da se dotaknemo samo još jedne teme. Oko 40% stanova i kuća nije osigurano od požara. Ukoliko je u pitanju akt terora, onda država preuzima obavezu da pomogne obnovu kuća i stanova. S obzirom da su u prvom momentu sa najvišeg mesta u državi stigle procene da je u pitanju terorizam, osiguravajuća društva su odahnula. Ali, ne i građani. Za ministra finansija je to bio prevelik novac, koji bi za ove namene morao da se izdvoji iz budžeta. Ipak je morao da se nađe kompromis sa osiguravajućim društvima, jer činjenica je da ima požara koji su obihvaćeni polisom osiguranja, a građanima se preporučuje da za budućnost, ipak, osiguraju svoju imovinu.

SUKOT 2016 – BEN ŠEMEN

NISIM MANDIL: GALERIJA FOTOGRAFIJA

Čovek se uvek trudi da zaboravi ružne događaje iz života, a mi smo tu da podsećamo na one lepe...

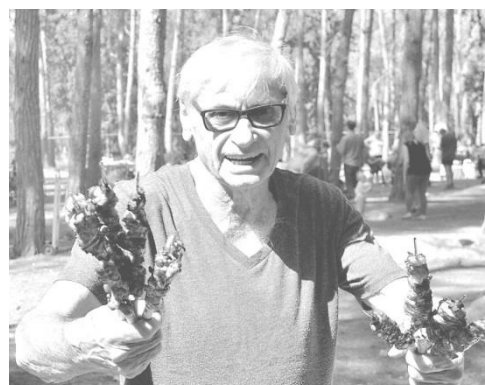
Nisim se duži period života bavi fotografijom, mnoge njegove fotografije su deo naše prošlosti, naših nadanja i naše sadašnjosti. Kada uperi kameru u nas, po pravilu nam izmami osmeh... Ovo su samo neki momenti ovekovečeni za vreme poslednjeg susreta prijatelja za vreme proslave Sukota u Ben Šemenu.

Gledajući ove fotografije rekli bismo da svi uživaju, mladi i stari, pardon, stariji.

Pogledajte dole, kako su tek oni uživali!

JEVREJI KOSOVA

Piše Milan Fogel

Međunarodna međuveraska konferencija u Prištini – Votim Demiri, drugi s leva

Danas je na Kosovu u Jevrejskoj zajednici registrovano 56 Jevreja, uglavnom u Prizrenu. Do građanskog rata u Jugoslaviji, devedesetih godina prošlog veka, na Kosovu je bilo više Jevreja, ali su za vreme i posle rata, koji je na Kosovu završen 1999. godine ostali samo oni koji su govorili i albanski jezik. Oni koji su govorili srpski odlaze u Srbiju i manji deo u Izrael.

Međutim, ostaci jedne od najstarijih sinagoga u Evropi, koje datiraju iz rimskog doba, nalaze se među ruševinama Ulpiana, nedaleko od današnjeg glavnog grada Kosova, Prištine, podsećaju nas da je od davnina na ovim prostorima bilo prisutno mnogo više Jevreja.

Nakon progona Jevreja iz Španije krajem XV veka, deo njih se nastanio u Novom Brdu, a potom je formirana najveća zajednica u Prištini, a manje u Mitrovici, Vučitrnu, Lipljanu i Prizrenu. O njihovom prisustvu govore i nadgrobni spomenici Leo Hebraeus iz 1498, Isaak Abravanel, Levi Baruh iz 1573. i mnogi drugi na još uvek preostalim grobljima u Prištini. U novijoj istoriji, zapisi pokazuju da je bilo čak 3.000 Jevreja koji su 1912. godine živeli na Kosovu, ali je to bilo u vreme, pre nego što je Srbija osvojili Kosovo, kada je njihov položaj počeo da se menja.

Jevrejska zajednica na Kosovu brojala je pre Drugog svetskog rata oko 550 duša.

Godine 1944, kada su nacisti došli na Kosovo, iz velikog sabirnog centra u Prištini, deportovano je u logor Bergen-Belzen 258

Jevreja, od kojih 92 nije preživelo strahote logora i teškog transporta. Do preciznih podataka je došao Raul Teitelbaum, koje je u nemačkom memorijalnom centru dobio spiskove sa tačnim imenima, mestom rođenja, odakle su deportovani itd.

Procenjuje se da je u Holokaustu ubijeno 220 Jevreja Kosova od strane nacista.

Danas, iako mala zajednica, veoma je prisutna u društvenom i kulturnom životu Kosova. Redovan učesnik konferencije o međuveraskoj toleranciji, koja se svake godine održava u Prištini, je i **Votim Demiri**, predsednik Jevrejske zajednice Kosova.

Nije lako da tako mala zajednica bude uvažena od većinske muslimanske populacije, kao i hrišćanske, pre svega katoličke. Nasleđe prošlosti, kada su u pitanju pravoslavci, na Kosovu još uvek nije prevaziđeno. No, Votim Demiri je stalno prisutan u regionalnoj jevrejskoj saradnji u čemu posebno mesto ima Srbija. Moramo da kažemo, s obzirom na nezavisnost institucija jevrejskih zajednica, da neki Jevreji u Srbiji, koji su napustili Kosovo, još uvek smatraju sebe članovima Jevrejske zajednice Kosova, što objašnjava i Votimovo prisustvo u Beogradu. Da nema tog nasleđa, verovatno bi odnos prema Savezu jevrejskih opština Srbije bio isti kao i prema ostalim jevrejskim zajednicama u regionu.

U tako maloj zajednici nije iznenađenje da aktivno učešće uzmu i članovi uže porodice. Kada je reč o porodici Demiri, tu je Votimova kćerka Ines, službenik Ministarstva spoljnih

poslova Kosova. Oni su zajedno pokrenuli dve inicijative. Prvo, da se u Prizrenu, gde je najveća koncentracija Jevreja Kosova, podigne Jevrejski centar, nešto slično memorijalnom kompleksu koji je podignut u Makedoniji. Druga inicijativa odnosi se na podizanje sinagoge u Prištini, sa čime se gradonačelnik Prištine nedavno složio.

Ines i Votim Demiri u Prizrenu

Nije naše da se mešamo u unutrašnje stvari Kosova, kao ni Jevrejske zajednice, ali bih pre svega podržao podizanje memorijalnog kulturno-verskog objekta u Prizrenu. Takav objekat bi bio od vitalne važnosti za očuvanje jevrejske tradicije i prisutnosti na ovim prostorima. Istovremeno, poznajući Votima Demirija, to bi bio dodatni podsticaj za međuveršku i kulturnu saradnju sa većinskim stanovništvom.

Ne smeta ni da se podigne sinagoga, ali ona bi imala samo simbolički karakter, s obzirom da u Prištini praktično nema više Jevreja.

Vlada Kosova je obeležila mesto gde se nalazila srušena poslednja sinagoga u Prištini. Spomen ploča je postavljena u parku, direktno ispred parlamenta Kosova.

Na spomen ploči je uklesan tekst na četiri jezika (uključujući hebrejski): "Ovo je mesto gde se nalazila poslednja Sinagoga [na] Kosovu do 1963. Ova ploča je podignuta u znak sećanja na Jevreje Kosova koji su stradali u nacističkim logorima za vreme Holokausta. Narod Kosova ih nikada neće zaboraviti."

Retuširana fotografija sinagoge, (ispred džamije) iz 1930. godine. Koliko malo važnosti se pridavalo ovom verskom objektu govori i podatak, da nismo uspeli da nađemo nijednu fotografiju sinagoge iz posle ratnog perioda.

Da ne bismo ostavili prostora za nagađanje, potrebno je da kažemo da je posljednja sinagoga u Prištini srušena zbog dotrajalosti 1963. godine, za vreme režima bivše Jugoslavije,. Jevrejska zajednica nije protestovala zbog tog čina.

“Kada su 1963 god. srušili i drugu, poslednju Sinagogu, mama je plakala, a ja sa svojih 17 godina nisam znao od koga da tražim odogovor”, kaže Votim Demiri, kome je maternji jezik ladino.

Ješiva na Kosovu snimljena 1929. Godine

Votim Demiri, koji i danas živi u Prizrenu, završio je studije na Tehnološko-metalurškom fakultetu u Beogradu u klasi profesora Rashajskog, u ono vreme jedan od ‘najtežih’ fakulteta. Njegova mlađa kćerka Teuta-Noa živi u Izraelu i zaposlena je na aerodromu Ben Gurion. Votimova rodbina živi u Aždodu. Sa Kosova su i porodice iz familije Zilta, dve u Ber Ševi i jedna u Tel Avivu.

Dok sam pripremao materijal za ovaj članak stigla je dugo očekivana vest. Jevrejska zajednica Kosova dobila je reprezentativnu zgradu u centru grada Prizrena.

Nadam se da smo u ovom kratkom prikazu uspeli da vam bar delimično približimo delovanje Jevrejske zajednice na Kosovu. Zaključak može biti samo jedan: Mala, ali veoma aktivna zajednica!

Votim, desno, u društvu potomaka pravednika Arslana iz familije Reznici

RESTITUCIJA IMOVINE U BiH NIŠTA NOVO

Imovina je sveta, ne Sejdić i Finci

Mi ne možemo biti jedina zemlja u Evropi, koja ne vraća otetu imovinu, kaže Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice u BiH.

10.11.2016.

Piše/Izvod: **Edina KAMENICA**

Nedavno ste, u ime Međureligijskog vijeća podsjetili na neophodnost što skorijeg donošenja zakona o restituciji. I kao čelnik Jevrejske zajednice u BiH godinama ukazujete na to? Uzaludno!

- Pazite, za implementaciju odluke Sejdić i Finci se govori da je to uslov za ulazak BiH u EU, odnosno za njen kandidatski status, no zaboravlja se da će i povrat imovine biti jedan od tih uslova, koji ćemo mi, moguće je i teže ispuniti od pomenute odluke. Pitanje manjinskih prava u Evropi je i inače šareno riješeno, pa i u slučaju Jevreja, kojima je i pokretna i nepokretna imovina oduzimana kao žrtvama holokausta, ali cijela Evropa je na neki način riješila restituciju imovine, pogotovo bivše istočnosocijalističke zemlje, kojima je to bio preduslov za približavanje EU. Naravno, to čeka i Bosnu i Hercegovinu, u kojoj su još od 1990., od one predizborne kampanje za ‘prve demokratske slobodne izbore’, sve stranke

najavljivale kao primarno povrat imovine.

- Rat je prekinuo neke radnje, kao što je bilo ‘snimanje’ te imovine, čiji su rezultati mnogima bili prilično začuđujući. Ni tadašnja vlast očitno nije vjerovala da ima toliko oduzete

jevrejske imovine u gradu.

Danas se došlo samo do nacrtu zakona o restituciji, kojim je predviđeno prirodno vraćanje, odnosno novčano kompenziranje u roku od sljedećih 20 godina, s tim da bi se dobilo po objektu u centru grada ne više od 100.000 KM. A samo jedan stan više vrijedi.

Šta sve traži Jevrejska zajednica?

- Prva grupa je imovina Jevrejske opštine Sarajevo i mnogih jevrejskih organizacija i udruženja, u čijem statutu je stajalo da, u slučaju prestanka postojanja, preostala imovina pripada Jevrejskoj opštini. I '47. godine kompletna ta imovina je oduzeta, oko 50-ak značajnih objekata. No, svaki od tih 10.000 do 12.000 Jevreja, koliko ih je 1941. živjelo u Sarajevu, imao je krov nad glavom. O toj imovini ne izlazimo u javnost, pa i zato što nije uknjižena kako treba. Eto, imate da u njima piše kako je imovina aprila '41. stavljena pod upravu NDH i do danas niko nije tražio da se to promijeni.

Šta je sa imovinom kompletnih jevrejskih porodica koje su završile u gasnim komorama?

- Propisi BiH kažu da imovina bez nasljednika pripada opštini na čijoj se teritoriji nalazi, ali mi znamo da na teritoriji BiH, koja je pretežno bila u sastavu NDH, ljudi nisu odletjeli u nebo, nego su bili ubijeni na vrlo svirep način zato što su bili Jevreji, ili čak zato da bi se došlo do njihove imovine. Nije pošteno, bez obzira na to što BiH nije pravni sljednik NDH, da opštine preuzmu tu imovinu. Grčka je takvu imovinu vratila JZ Grčke. Isto je uradila Italija, a Vlada Republike Makedonije je napravila sporazum s tamošnjim jevrejskim zajednicama da sve nadoknadi jednom sumom, koja se godišnje isplaćuje JZ Makedonije, plus što je u Skopju podignut Muzej žrtava holokausta. Ove godine je i Vlada Republike Srbije donijela isti takav zakon, kojim se kao kompenzacija za imovinu bez nasljednika u narednih 25 godina JZ isplaćuje naknada od 950.000 eura godišnje. Dalje, 1948/49. godine, kada je formirana država Izrael, iz Jugoslavije se iselilo 450 sarajevskih Jevreja. Prethodno su sve nekretnine "poklonili" državi.

Teško je bilo šta uraditi u državi koja je pod apsolutnom vlašću korupcije, s 585 milionera. Kongres SAD-a je još 1995. rezolucijom rekao da se nijedna zemlja istočne Evrope neće moći pridružiti evroatlantskim integracijama bez povrata imovine oduzete za vrijeme socijalizma, a isto ili slično stoji u jednoj od rezolucija Parlamenta i Vijeća Evrope.

ZA DOM SPREMNI

JASENOVAC

Iz strane štampe i društvenih mreža

Kada je reč o Jasenovcu, najvećem stratištu za vreme Drugog svetskog rata u NDH i bivšoj Jugoslaviji, sasvim je razumljivo da Jevreji, kao i Srbi, Romi..., oni koji su tu najviše stradali, s pažnjom prate dešavanje oko ovog memorijalnog kompleksa.

Ono što posebno zabrinjava, a traje još od devedesetih godina prošlog veka, kada je počeo raspad bivše Jugoslavije, to je buđenje ustaštva u Hrvatskoj. Hrvatska je članica NATO pakta i Evropske unije, koja je podignuta na anti-fašističkim načelima. Na žalost, učestale pojave u Hrvatskoj govore da aktuelna vlast nije raščistila sa negativnom prošlošću za koju se vezuje ustaški pokret.

Poslednji događaji, a posebno otkrivanje spomen ploče 11-orici poginulih branitelja u Domovinskom ratu devedesetih, na zidu dečijeg vrtića u Jasenovcu, sa ustaškim pozdravom Za dom spremni, mnoge je neprijatno iznenadio. I suviše simbolike ima u tom činu da bismo olaklo prešli preko činjenice da su u logorima Jasenovca ubijene desetine hiljada dece.

*Poručujem: „neka pati koga smeta”, ovim povodom obrazložio je Markuš, veteran HOS-a, u kratkom razgovoru za direktno.hr. **A NEKA SE VESELI ONAJ KOME ŽRTVE, SA BILO KOJE STRANE, ČINE ZADOVOLJSTVO**, mogli bismo da dodamo. Nema smisla da čovek ostane nedorečen!*

Teško nam je bilo da proverimo tvrdnju da je otvoreno pismo Julije Koš iz Zagreba izazvalo buru na društvenim mrežama. Kada kažemo buru, onda mislimo na one koji podržavaju njen stav, kao i one koji u ustaškim simbolima ne vide ništa loše.

Znate li ko je Julija Koš? To je ona dama koja je na lep način izbačena iz Upravnog odbora logorskog kompleksa Jasenovac, jer je tražila istinu, a ne benignu postavu memorijalnog kompleksa, gde vas na ulazu dočekuje velika slika Ante Pavelića, ustaškog vođe Nezavisne države Nrvatske za vreme Drugog svetskog rata. Julija, neumorni borac za istinu, godinama nije svoj boj u ime mnogih koji nemaju hrabrosti da javno kažu da je ustaški pokret bio fašistički, a danas, kada su fašizam i nacizam zabranjeni u Evropi, na njene vapaje ne reaguje ni Evropska unija, koja bi prva trebalo da digne glas protiv ovih pojava.

Izvod iz otvorenog pisma Julije Koš:

U Europi je antifašizam pobijedio 1945., i pobjeđuje do danas, i pobjeđivat će uvijek, neovisno o žrtvama koje će fašizam raznih smjerova povremeno uzimati. Europa je u krizi, fašizam posvuda diže glavu, ali neće nikada pobijediti! Jer, znajte, danas mi, koje ovaj naš domaći neofašizam smatra nepoželjnim, nećemo bez otpora ulaziti u vlakove koji će nas odvesti na „dobar prometni položaj (Jasenovac)“, kako bi nas se ljubitelji krvi i tla oslobodili.

Poslednja vest: Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Sabora Republike Hrvatske doneo je zaključak: "Postavljanje Spomen ploče poginulim hrvatskim braniteljima, pripadnicima HOS-a u Jasenovcu s riječima 'Za dom spremni' u grbu Udruge, vrijeđa žrtve ovog ustaškog logora i sve žrtve ustaškog režima. Odbor poziva nadležna tijela državne vlasti da poduzmu nužne radnje kojima će zaštititi dostojanstvo žrtava i sjećanje na njih, a pogotovo na mjestima kao što je Jasenovac. Potaknut raspravom, Odbor poziva Vladu da utvrdi pretpostavke za institucionalno pravni okvir unutar kojeg će se riješiti pitanje simbola svih zločinačkih totalitarnih režima i zaštite digniteta njihovih žrtava", stoji u zaključku Odbora.

Odbor je donio zaključak da se ovakve stvari u posebnim mjestima ne poduzimaju te pozvao mjerodavna tijela da takva obilježja uklone“

Šta da kažemo, veoma važan korak.

Istovremeno nadležni sudski organi u Republici Hrvatskoj, očigledno su se odlučno uhvatili u koštac sa nemilim pojavama na javnim tribinama i upotrebom ustaškog pozdrava 'za dom spremni'. Uz izdvojeno mišljenje suca Miroslava Šumanovića, Ustavni sud (bez Ingrid Antičević-Marinović) odbio je ustavnu

tužbu **Josipa Šimunića** protiv odluke Visokog prekršajnog suda kojom je kažnjen s 15.000 kuna jer je na stadionu u Maksimiru nakon utakmice Hrvatska – Island 19. studenoga 2013. s mikrofonom u ruci publiku poticao da na njegov uzvik **“Za dom”** uzvrat **“Spremni”**, i tako četiri puta. Osuđen je za poticanje mržnje na temelju rasne, nacionalne i vjerske pripadnosti jer je riječ o pozdravu korištenom u NDH koji predstavlja manifestaciju rasističke ideologije.

Prema podacima MUP-a Hrvatske, policija je od 2011. do danas, u posljednje četiri i pol godine, zbog javnog izvikivanja ili isticanja pozdrava “Za dom spremni” evidentirala 62 osobe, od kojih je 60 prijavljeno za prekršaj, a dvije kazneno.

Milan Fogel, urednik Mosta, zamolio je gospođu Tina Krce, privremenu otpravnicu poslova ambasade Hrvatske za komentar na nemile događaje.

Neuobičajena molba naišla je na neuobičajen pozitivan odziv. Odgovor gđe Tine Krce dajemo u celosti (tako smo i obećali da ćemo učiniti).

VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE
HRVATSKE
EMBASSY OF THE REPUBLIC
OF CROATIA

שגרירות הרפובליקה של קרוואטיה

TEL AVIV

G. Milan Fogel
Glavni urednik MOST-a

Poštovani gospodine Fogel,

Kao odgovor na Vaše upite od 8. prosinca 2016. o refašizaciji i buđenju ustaštva u hrvatskom društvu, željela bih Vam uputiti sljedeće poruke:

Svim žrtvama logora u Jasenovcu iskazujemo trajno poštovanje i osuđujemo sve zločine tamo počinjene tijekom 2. svjetskog rata. Oko ovoga postoji potpuni konsenzus u Republici Hrvatskoj i nitko ne dovodi u pitanje nužnost sjećanja na te žrtve, a predstavnici hrvatskih vlasti svake godine sudjeluju na komemoraciji u Jasenovcu. Suvremena Hrvatska ima svoje čvrste temelje u antifašizmu, čiji je prvi oružani čin u povijesti Europe zabilježen 1921. u Labinu. Isto tako, za vrijeme Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj se razvio masovni antifašistički pokret u kojemu je sudjelovalo čak 472 tisuća hrvatskih građana (svaki deveti Hrvat!), među kojima 230 tisuća u borbenim jedinicama. Ta privrženost antifašizmu jasno je istaknuta i u preambuli Ustava Republike Hrvatske.

Svoje temelje Hrvatska podjednako ima i u tekovinama obrambenog Domovinskoga rata. Današnja Hrvatska odraz je višestoljetne želje i volje hrvatskoga naroda za samostalnošću, iskazane na demokratskom referendumu o samostalnosti 1991 kada su hrvatski građani donijeli povijesnu odluku o budućnosti svoje države. Stoga, valja izraziti duboko poštovanje svim hrvatskim braniteljima, a osobito onima koji su svojim životima omogućili mir i slobodu demokratskoj Hrvatskoj.

U Hrvatskoj je danas razvijena prava demokracija, u kojoj su zajamčena ljudska prava i slobode, a osobito prava manjina — kao u rijetko kojoj europskoj državi. Nadalje, Hrvatska je ravnopravna članica i EU i NATO-a, država tržišnog gospodarstva, s aktivnim civilnim društvom, nezavisnim medijima i zajamčenom slobodom mišljenja. Hrvatsko društvo, kao i svako drugo demokratsko društvo, kontinuirano vodi unutarnji dijalog o svojoj prošlosti, često vrlo emotivno, jer je veliki broj hrvatskih građana imao bolno iskustvo u starijoj ili nedavnoj prošlosti. Unatoč polemikama i medijskim interpretacijama (ponekad pretjerivanjima), uobičajenim u demokratskom društvu, različita mišljenja se uvažavaju i poštuju, a vlasti se u svojim odlukama nastoje oslanjati na mišljenja svojih građana.

Svi hrvatski državnici i dužnosnici podsjećaju na lekcije iz prošlosti na jednak način, nedvojbeno osuđujući fašizam, kao i sve druge totalitarne režime, te pozivaju na poštovanje svih žrtava totalitarnih režima, iskazujući suosjećanje sa svima onima koji su u tim bremenitim vremenima izgubili svoje najmilije. Međutim, istodobno s pravom naglašavaju i

kako se neprestance mora iskazivati zahvalnost i duboko poštovanje svima koji su život dali za današnju samostalnu Hrvatsku, a njih je bilo više od 15.000, jer oni su se borili i za očuvanje uvodno istaknutih vrijednosti. Upravo u tom smjeru idu i poruke predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Andreja Plenkovića, te potpredsjednika Vlade i ministra vanjskih i europskih poslova Davora Ive Stiera. Prenosim ih u cijelosti:

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, HINA, 8. prosinca 2016..

Poštujemo sve žrtve i izražavam pijetet prema svim žrtvama u Jasenovcu, isto tako izražavam pijetet prema poginulim braniteljima, prema II pripadnika HOS-a koji su poginuli za Hrvatsku. Dosadašnja praksa je da su ti grbovi bili odobravani, a postoji i različita sudska praksa. To nalaže Vladi da pokrene jedno povjerenstvo koje bi razmotrilo ta pitanja i predložilo odgovarajuće okvire kojima bi se naše društvo podredilo i kako bi se spriječila daljnja podjela našeg društva. U tjednima koji će uslijediti naći ćemo rješenje da se odredimo po ovom pitanju...

Potpredsjednik Vlade, ministar vanjskih i europskih poslova Davor Stier, Jutarnji list, 5. prosinca 2016. :

„Vlada Republike Hrvatske će tom pitanju pristupiti sustavno i institucionalno, a na tragu programa HDZ-a, koji osuđuje sve totalitarizme - i fašizam i nacizam i komunizam. I smatramo da se upravo na taj, institucionalni način, mora riješiti ovo pitanje i prestati s njim manipulirati u dnevnopolitičke svrhe”.

Učeci na lekcijama iz Drugog svjetskog rata, a zatim i nakon iskustava obrambenoga Domovinskoga rata, sve hrvatske vlade, bez razlike, bile su na istom stajalištu: zločin je zločin, bez obzira na to tko ga je počinio, i svaki počinitelj mora odgovarati pred zakonima za svoja nedjela. Vladavina prava je visoko na listi prioriteta hrvatskih vlasti, od osamostaljenja do danas. Upravo zato će i nova hrvatska Vlada tom pitanju pristupiti vrlo odgovorno i sustavno, zakonski i institucionalno, kako bi se jednom za svagda izbjegle zamke pojedinačnih provokacija jer je stav svih hrvatskih vlasti o tome kristalno jasan. Prenosim Vam izjavu predsjednika hrvatske Vlade i o tomu: ”Moramo tražiti zakonski put u koji će biti uključeni svi politički akteri i stručnjaci, kako bismo se jasno odredili prema simbolima totalitarnog sustava. Mislim

da je više od 70 godina od kraja Drugog svjetskog rata zrelo vrijeme da na jedan smiren, staložen način postignemo konsenzus u hrvatskom društvu i da se o tome odredimo. Naravno, za to je potreban dogovor, ali prije svega zakonito postupanje svih tijela vlasti. (Jutarnji list, 6. prosinca)

Hrvatska polaže iznimnu pozornost na suradnju s institucijama, u Izraelu i u svijetu, koje čuvaju sjećanje na žrtve Holokausta, kako se nijedna ljudska priča iz tog mračnog razdoblja nikad ne bi zaboravila. Hrvatska se, uostalom, ponosi što je preko stotinu hrvatskih građana dobilo časno priznanje Pravednika među narodima. Upravo zato je edukacija o Holokaustu važan dio hrvatskog obrazovnog programa, kao i suradnja s izraelskim Memorijalnim centrom Yad Vashem. Ali, istodobno, Hrvatska želi da se s istim osjećajem i poštovanjem govori i o hrvatskim bolnim iskustvima tijekom obrambenoga Domovinskoga rata, o svim njegovim žrtvama koje su ugrađene u temelje naše države. Primjerice, priča o Vukovaru, hrvatskome gradu heroju, čija je tragedija nedavno obilježila tužnu 25-u obljetnicu, također je dio toga konteksta. Ili o Dubrovniku, Osijeku. I cijelom nizu hrvatskih gradova i mjesta, čije rane iz obrambenoga Domovinskog rata još zacjeljuju.

Medu onima koji su preživjeli Holokaust, a svoj su dom pronašli u Izraelu, ima i građana hrvatskoga podrijetla. Hrvatska duboko suosjeća s njihovom živućom boli uzrokovanom patnjom i gubitkom članova obitelji i prijatelja. Hrvatska ih poziva, kao i sve svoje građane u Izraelu, da budu most između Hrvatske i Izraela, da zajednički sudjeluju u odgoju novih naraštaja, prenoseći im poruke mira i oprost, kako se povijest nikad više ne bi ponovila. To uključuje odgoj koji njeguje pravo na različitost i poštivanje svih, a ne samo vlastitih žrtava. Hrvatsko društvo duboko razumije i promiče poruku cijelog čovječanstva, kada su zločini protiv čovječnosti posrijedi:

„Nikada više!“

S poštovanjem,

Tina Krčić
Privremena otpravnica poslova

SUSPENDOVANA SARADNJA SA UNESCO

Iz domaće i strane štampe

Generalni direktor UNESCO-a, Irina Bokova, dobila je pretnje smrću nakon što je izrazila lično neslaganje sa Rezolucijom, koju je usvojila njena organizacija, a kojom se negira jevrejska veza sa Jerusalimom.

Irina Bokova

Anti-semitska Rezolucija je usvojena od strane UNESCO-a, inicirana od strane Palestinaca, u kojoj se navodi da je Temple Mount – najsvetije mesto Judaizma, mesto gde su se nalazili Prvi i Drugi sveti hram, kao i Zid plača - sveti samo muslimanima.

"Nigde u svetu, više nego kao u Jerusalimu, jevrejsko, hrišćansko i muslimansko nasleđe i tradicija dele prostor", izjavila je Bokova, dodajući da će se boriti protiv delegitimizacije Izraela i poricanja Holokausta.

"Generalni direktor je dobio pretnje smrću i njena zaštita morala je da bude ojačana", izjavio je u ponedjeljak Karmel Šama Hacoheh, stalni delegat Izraela u UNESCO. "Izrael i jevrejski narod ne zahtevaju od UNESCO-a ili bilo koje druge zemlje potvrdu da postoji trajna veza između jevrejskog naroda i države Izrael i Jerusalima uopšte, kao i svetih mesta kao što su Zapadni zid i Temple Mount posebno,"

"Nakon sramne odluke članica UNESCO-a da ne prizna istoriju i ignorisanje hiljade godina jevrejskih veza sa Jerusalimom i hrama na brdu, ja sam obavestio Izraelsku Nacionalnu komisiju za UNESCO da obustavi sve profesionalne aktivnosti sa ovom međunarodnom organizacijom", rekao je ministar prosvete Naftali Bennet.

Izrael je do daljnjeg suspendovao saradnju sa UNESCO-om.

AUSTRIJA

SRUŠITI HITLEROVU RODNU KUĆU SPREČITI NEO-NACISTE DA OD NJE NAPRAVE SVETO MESTO

Iz strane štampe

U nastojanju da spreči da dom postane mesto neo-nacističkog hodočašća, rodna kuća Adolfa Hitlera biće srušena, izjavio je austrijski ministar unutrašnjih poslova Wolfgang Sobotka.

Prema austrijskom dnevnom listu Die Presse, planovi su u toku za izgradnju centra za administrativne i dobrotvorne svrhe.

Sobotka je izjavio da je "Hitlerova kuća za rušenje." On je dodao da "temelji mogu da ostanu, ali nova zgrada će biti podignuta."

Odluka je doneta posle nekoliko godina rasprava i neuspešnih pokušaja da se otkupi imovina od legalnih vlasnika. Prema izveštajima vlasniku će biti isplaćena nadoknada za gubljenje vlasništva. U austrijskom parlamentu je najavljeno da će se kuća preuzeti nakon donošenja novog zakona, koji će obezbediti pravnu osnovu za oduzimanje.

Hitler je rođen u ovoj kući u Brunau am Inn 20. aprila 1889. Kuća je kupljena od strane nacističke vlade radi očuvanja istorijskog nasleđa po nalogu nacional-socijalističkog režima Nemačke 1938. godine.

Nakon što je vraćena porodici Pommer 1952, kuća je prešla u ruke Gerlinde Pommer 1977. godine.

Austrijska država je iznajmila ovu imovinu 1972. godine i koristila je kuću kao Dnevni centar za osobe sa invaliditetom, ali je Centar bio prazan od 2011. godine, nakon što je Pommer odbila da dozvoli radove koje treba preduzeti za poboljšanje dostupnosti.

Ko zna, možda se gospođi Pommer učinilo da je suviše velika sličnost Hitlera sa invalidima koji su koristili ovaj Centar, pa zato nije izašla u susret opravdanim zahtevima korisnika.

VELIKA BRITANIJA

Reakcija na usvajanje antisemitizam definicije u Velikoj Britaniji

Reakcija Evropskog jevrejskog kongresa (EJC) na izveštaje da će Britanija postati jedna od prvih zemalja koja će da usvoji međunarodnu definiciju antisemitizma za osudu zločina iz mržnje, nakon porasta broja prijavljenih incidenata usmerenih protiv Jevreja:

"Dugo godina EJC lobira za usvajanje standardne definicije antisemitizma i drago nam je da je ovo poteklo iz Velike Britanije, imajući u vidu da je baš u Velikoj Britaniji zapažena pojačana pojava antisemitizma." rekao je dr Moše Kantor.

"Do sada imamo apsurdnu situaciju u kojoj je antisemitizam definisan od strane počinitelja, a ne žrtava, što ga čini jedinstvenim među svim definicijama rasizma i ksenofobije. Sada će se počinocima antisemitizma dati jasna crvena linija, koja se ne sme preći, a to je veoma važno za razvoj svakog društva.

Mi pozdravljamo ovu odluku i pozivamo i druge evropske države da slede ovaj primer. "

NAJČUVENIJI JEVREJIN NA SVETU

PRONAĐENA ISUSOVA GROBNICA

Iz domaće i strane štampe

priredio Milan Fogel

Još od IV veka nove ere mnogi hrišćani tragaju za Isusovim grobom i mnogi tvrde da su bili uspešni u tom poslu. Jedino, iako je on po Bibliji božji sin, nikako nije jasno kako je mogao da bude sahranjen na više mesta i to ne samo u Arecu, nego čak i u Indiji i Japanu! U svakom slučaju, pored velike važnosti za vernike, veoma je značajno za turizam da je Isus sahranjen u Arecu, a ne da je vaskrsnuo, jer bi se time podrivao jedan od osnovnih stubova hrišćanske religije.

Koliko otkrića Isusovog groba ima, mogli bismo da pišemo u svakom broju Mosta, pa ni onda ne bi bilo dovoljno prostora za sve teorije.

Dr Ari Šamron kaže da se na osnovu najnovijih testova izvodi zaključak da je mesto na kome su sahranjeni Isus iz Nazareta, njegovu žena Marija Magdalena i njegov sin

Juda zapravo Talpiot, grobnica koja je otkrivena u istočnom Jerusalimu 1980. godine. Ovo mesto je predmet kontroverzi još od kada je 2007. godine Džejms Kameron snimio dokumentarac "The Lost Tomb of Jesus" u kom je navedeno da su se baš u toj grobnici nalazili kovčezi-kosturnice sa natpisima "Isus sin Josifov", "Marija" i drugim imenima iz Novog zaveta.

Ti natpisi, kao i približni datumi sahrane, izazvali su velike kontroverze, jer bi u tom slučaju značilo da se zapravo vaskrsenje nikada nije desilo. Međutim, kontroverze iz dokumentarca su bile mahom pobijene tvrdnjom da su imena koja se nalaze na natpisima kovčega bila uobičajena za to vreme.

Vlasnik tih kovčega, izraelski kolekcionar, tvrdi da ih je kupio tokom sedamdesetih godina od trgovaca antikvitetima. Iako ih je izraelska vlada proglasila falsifikatima, sud u Jerusalimu je 2012. godine presudio da država, zapravo, nije adekvatno dokazala svoju tezu.

Dr Šimron je rekao da rezultati geohemijskih testova kostiju iz 10 pronađenih kovčega, sugerišu da su se oni nalazili upravo u Talpiot grobu.

"Mislim da imam praktično nedvosmislene dokaze da su se Isusovi ostaci nalazili u Talpiot grobnici" rekao je Šimron.

Po tim testovima, između ostalog je utvrđeno da je kovčege sa kostima prekrivala identična vrsta gline koja se nalazi u Talpiot grobnici.

Ove tvrdnje će sasvim sigurno izazvati velike debate i činjenica je da će proći još vremena dok ne budu prihvaćeni u naučnim krugovima. Ako budu prihvaćeni.

Kontroverznije i od Da Vinčijevog koda!

Den Braunov 'Da Vinčijev kod' može biti prevaziđen novom čak i većom raspravom o Isusu Hristu - tvrdnjom da su arheolozi pronašli grob sa njegovim posmrtnim ostacima! U novom TV dokumentarcu na Diskaveri kanalu, producent Džejms Kameron (James Cameron - film Titanik) i režiser, Jevrejski novinar istraživač - Simha Jakobovici (Simcha Jacobovici), nastoje da dokažu da su pogrebna odaja u kojoj je Isus sahranjen i njegovo telo, pronađeni u blizini Jerusalima. Kameron i Jakobovici dalje navode i dokaz da je Isus imao sina sa Marijom Magdalenom.

Međutim, eksperti za ovu tematiku su već imali priliku da pročestljaju Braunove tvrdnje, (da su Isus i Marija Magdalena bili u braku, da je Novi zavet prepravljn, i da je Konstantin

izmislio Isusovo božanstvo). Dokazano je da su njegove teorije krivotvoreno učenje, za koje istoričari zaključuju da su iskorišćene da bi obezbedile dobru prodaju knjiga i bioskopskih karata.

Sada imamo senzacionalnu tvrdnju da su Isusovo vaskrsenje u telu i vaznesenje bili prevara - jednom rečju, to je ono što Jakobovicijeva knjiga - *Isusov porodični grob* i Kamerunov TV dokumentarac na Diskaveri kanalu pokušavaju da dokažu. Ako je grob Isusa Hrista stvarno otkriven, onda je cela istorija hrišćanstva zasnovana na pogrešnim tvrdnjama - da je Isus u telu vaskrsao iz mrtvih, da ga je jednom prilikom čak 500 sledbenika videlo živog, da je proveo 40 dana poučavajući svoje učenike, i nakon toga se vazneo u nebo.

Eksperti postavljaju još jedno u nizu pitanja. Kad je običaj da se mrtvi sahrane u gradovima od kojih potiču, zašto bi se porodični grob Marije i Josifa nalazio u Jerusalimu, a ne u Nazaretu? Poznavalac Srednjeg Istoka i biblijski antropolog Džo Zias (Joe Zias) tvrdi "Ovo nema ništa zajedničkog sa Isusom, jer je on svima poznat kao Isus iz Nazareta, a ne kao Isus iz Jerusalima. Čak i da je porodica bila dovoljno bogata da sebi priušti ovakvu grobnicu, a verovatno nije, ona bi se nalazila u Nazaretu, a ne ovde u Jerusalimu."

Ovih dan stigla je nova frapantna vest, koja dosta ide u prilog prethodno navedenoj tvrdnji. Naime, arheolozi, u pratnji crkvenih dostojnika, pomerili su mermernu ploču u crkvi Svetog groba u Jerusalimu. Locirana u Crkvi Vaskrsenja Hristovog u starom gradu Jerusalima, grobnica je bila prekrivena oblogama mermera najmanje od 1555. godine i verovatno vekovima ranije.

Prema hrišćanskoj tradiciji, telo Isusa Hrista je ležalo na ploči isečenoj iz krečnjačke stene nakon što su ga Rimljani razapeli pre više od 2.000 godina. Hrišćani veruju da je Hrist vaskrsao nakon smrti, a žene koje su došle da miropomažu njegovo telo tri dana nakon smrti rekle su da nisu zatekle njegove posmrtno ostatke.

Svetilište su tokom vekova uništili požar, zemljotresi i invazije, pa arheolozi zaista nisu bili sigurni da su ga uvek gradili na istom mestu. Međutim, ovo je realan dokaz da je mesto koje danas obožavaju hodočasnici zaista ista grobnica koju je prvi put identifikovala Jelena, majka rimskog imperatora Konstantina 326. godine.

Arheološka ispitivanja biće završena u 2017. g.

ILLA KASSOWITZ PIJANISTKINJA

uspomene na porodicu Kassowitz

Piše Dušan Mihalek

Max Kassowitz i njegova supruga Ida (rođena Stern) bili su među najuglednijim stanovnicima Novog Sada. Max Kassowitz je bio vlasnik banke na glavnom trgu, kod Miletićevog spomenika i katedrale (danas je tamo valjda Vojvođanska banka). Na vreme je shvatio da dolaze problematična vremena i na vreme prodao banku, tako da je sačuvao kapital.

Imali su pet kćeri. Klara, Illa, Margo, Žoka i Piri su bile najbogatije udavače u gradu. Klara se udala za ne-Jevrejina u Zagrebu i preživela II Svetski rat (Illa je odlazila kod nje u posetu). Illa je studirala klavir u Nemačkoj i tamo se zaljubila u jednog trubača, takođe ne-Jevrejina. Zbog toga joj otac posle letnjeg raspusta nije dozvolio da ode iz Novog Sada nazad u Nemačku. Illa je to vrlo teško doživela, pala u depresiju, pokušala da izvrši samoubistvo skokom kroz prozor. Pala je na jednog prolaznika, preživela. Taj prolaznik je bio povređen i stari Kassowitz mu je isplatio veliku odštetu.

Otac je tada Illu udao za Lacija Lampela. Bio je to fiktivni brak. Laci je uglavnom živeo u inostranstvu, po mondenskim banjama i letovalištim. Illa se borila sa svojom depresijom.

Jednom se Laci Lampel vratio u Novi Sad, sazvaio celu porodicu i rekao im da se približavaju strahote, da treba bežati, da će ih nacisti, koji su došli na vlast u Nemačkoj, sve pobiti.

Nisu mu verovali.

Holokaust su preživeli samo Klara u Zagrebu, Illa, njen muž Laci, Žoka i Pirikina ćerka Marta. Svi su bili u redu za likvidiranje u Raciji na novosadskom Štrandu januara 1942.

Piri i njen suprug bili su u redu sa tek rođenom bebom Martom. Kad je došao red na njih, u očajanju su bebu predali u red iza, ovi opet iza – i tako se Marta spasla kad je Racija zaustavljena. Usvojila je tetka Žoka, udata Ladany, sa kojom je kao devojčica došla u Izrael. U Raciji je ubijena i bačena pod led i Margo. Preživeli – stari Max i Ida, kao i Pirikin stariji sin Robert, završili su život 1944. u Auschwitzu.

Illa Lampel Kassowitz je preživela, zapravo, zahvaljujući svojoj psihičkoj depresiji. U ta najgora vremena nalazila se u sanatorijumu u

Budimpešti, gde su je lečili tada eksperimentalnom terapijom elektro-šokova.

Laci Lampel je negovao Illu, ali nije mogao da izdrži u takvom braku. 1947. se razveo i došao u Izrael. Tu je imao drugi brak, ali bez dece.

U Izrael je takođe došla Žoka sa suprugom Ladanyjem, sinom Šaulom i usvojenom Martom, Pirikinom ćerkom.

Šaul Ladany je bio član reprezentacije Izraela na olimpijadi u Minhenu 1972. Uspeo je da izbegde masakr arapskih terorista i napisao o tome knjigu. Sada je najstariji maratonac na svetu.

Klavir porodice Kassowitz Lampel, marke Boesendorfer, poklonjen je novosadskoj muzičkoj školi "Isidor Bajić".

BEOGRADSKI ANSAMBL U TEL AVIVU

Piše Dušan Mihalek

Beogradski ansambl „Gradilište“ otvorio je 13. decembra novu sezonu koncerata savremene muzike u dvorani Klermont Univerziteta Tel Aviv.

Mecosopran Ana Radovanović (koja je svirala i MIDI klavijature), flautistkinja Marina Nenadović, pijanistkinja Neda Hofman i violončelista Srđan Sretenović vrlo studiozno i angažovano izveli su dela srpskih i izraelskih kompozitora – Josefa Bardanašvilija, Ljubice Marić, Serđa Nitre, Ivane Stefanović, Amosa Elkane, Svetlane Savić i Srđana Hofmana. Bilo je to veoma lepo i uspešno predstavljanje srpske muzičke kulture u najznačajnijem izraelskom univerzitetskom centru, pred vrlo stručnom publikom koja je sa oduševljenjem prihvatila interpretacije „Gradilišta“. Koncertu su prisustvovala sva tri izraelska autora (kompozicija Serđa Nitre ovom prilikom je doživela svetsko praizvođenje), ambasador Srbije u Izraelu Milutin Stanojević, članovi Saveza kompozitora Izraela, profesori i studenti Akademije Mehta-Buhman.

VESTI IZ JEVREJSKE OPŠTINE BEOGRAD

Piše Danijel Bogunović

Fotografija Yair Arama

Alona Fišer Kam

NOVA IZRAELSKA AMBASADORKA U BEOGRADU

DOBRODOŠLICA U JOB

U sredu 28.09.2016. godine u svečanoj sali JOB, Jevrejska opština Beograd je organizovala prijem dobrodošlice za novu ambasadorku Izraela u Srbiji Nj.E Dr. Alonu Fišer Kam. Jednim lepim događajem JOB (Jevrejska opština Beograd) je želela da ukaže veliku čast i da poželi uspešan rad na novoj poziciji Nj.E Dr. Fišer Kam. Na događaju je bilo prisutno oko 300 gostiju. Među prisutnima su bili dr. Vladimir Marinković - potpredsednik NSRS i predsednik ekonomskog kokusa NSRS, g-din Nenad Nerić - državni sekretar u Ministarstvu odbrane RS, g-din Vladimir Božović - savetnik predsednika vlade RS za pitanje vera, Milutin Folić - glavni gradski urbanista grada Beograda, predstavnici diplomatskog kora, čelnici najznačajnijih Izraelskih kompanija u Srbiji, predsednici i predstavnici JO u Srbiji, Rabin Jošua Kaminecki kao i mnogobrojni članovi i prijatelji Jevrejske zajednice u Beogradu.

Jedan od najlepših prostora u Beogradu u zgradi JOB koja je sagrađena još 1928. godine bio je ukrašen posebnim svetlosnim efektima plavo bele boje, a iza bine su se nalazile zastave Srbije i Izraela.

Program je otvorio i prisutne pozdravio u ime organizacionog tima Danijel Bogunović - menadžer JOB i u znak poštovanja prema velikom državniku i dugogodišnjem predsedniku Izraela g-dinu Šimonu Peresu pozvao prisutne da minutom ćutanja odaju počast g-dinu Peresu.

Usledio je nastup Srpsko-Jevrejskog pevačkog društva "Hor Braća Baruh", izvođenje himni Izraela i Srbije, a potom su izveli još nekoliko pesama.

Nakon toga u ime JOB obratio se g-din Jakob Salom -predsednik JOB, zatim se prisutnima obratila Nj.E Dr. Alona Fišer Kam - ambasadorka Izraela u Srbiji i poslednji govornik je bio Dr. Vladimir Marinković - potpredsednik NSRS i predsednik ekonomskog kokusa NSRS.

Ambasadorka Izraela u društvu sa rukovodstvom JOB

Nakon oficijalnog dela usledio je do sada neviđeni nastup muzičke grupe "Renesansa", koja je izvodila srednjevekovnu muziku. Zaista su prijatno iznenadili sve prisutne.

U prvom planu Žorž Grujić, jedan od osnivača ansambla Renaissance, pozadi, u poslednjem redu, Papa Nik, dvojica umetnika koja su obogatila muzičku scenu u Izraelu

Posebno raduje što je i na ovom događaju u organizaciji JOB bilo prisutno veoma puno njenih članova i prijatelja i na taj način smo pokazali da JOB, polako, ali sigurno oživljava i počinje da živi punim kapacitetima.

Glavni koordinatorski događaj je bio Danijel Bogunović - menadžer JOB, za program i ambijent u sali bila je zadužena Milica Šutić, u organizaciji je učestvovala kancelarija JOB gde su najveći doprinos dali Ivona Beker Albahari, Lea Montijas, Biljana Mičić. Veliku pomoć u organizaciji nam je pružila Izraelska privredna asocijacija u Srbiji na čelu sa predsednikom gospodinom Zoranom Stojkovićem i izvršnim direktorom Bojanom Ratkovicem, a finansijski su nam pomogli Diplomatska asocijacija u Srbiji

na čelu sa predsednikom asocijacije Vik Jensenom.

Veliku zahvalnost dugujemo i članovima hora "Braća Baruh" koji su i ovoga puta imali sjajan nastup.

Neka ovaj sjajan događaj bude uvod u što uspešniji mandat nove ambasadorke Izraela u Srbiji Nj.E. Dr. Alone Fišer Kam. I ona i cela ambasada Izraela će u JOB imati velikog prijatelja i najbližeg saradnika.

AMERIČKI AMBASADOR U JOB

Američki ambasador Kajl Skat bio je gost Jevrejske opštine Beograd, na 134. godišnjicu uspostavljanja diplomatskih odnosa Srbije i SAD.

Američkog ambasadora Kajla Skata, prvi s leva, dočekali su predstavnici JOB-a

Ovo je ujedno bila i njegova prva poseta Jevrejskoj opštini Beograd, a i prva poseta uopšte dan nakon predsedničkih izbora u SAD, navodi se u saopštenju Jevrejske opštine.

Pored ambasadora Skata, gost je bio je i potpredsednik Narodne Skupštine Republike Srbije Vladimir Marinković, kao i direktor Agencije za Restituciju Strahinja Sekulić Prvi diplomatski predstavnik SAD u Kraljevini Srbiji, Judžin Skajler, na dužnost je stupio 10. novembra 1882. predajom akreditiva kralju Milanu Obrenoviću.

Ambasador Kajl Skat je, nakon izlaganja o odnosima Srbije i SAD, ispred svoje vlade izrazio veliko zadovoljstvo Zakonom o otklanjanju posledica oduzimanju imovine žrtavama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika, koji je Skupština Srbije usvojila 12. februara 2016.

30 GODINA POZORIŠTA KRALJ DAVID

U utorak, 01.11.2016, Jevrejsko amatersko pozorište "Kralj David", na veliki ponos Jevrejske zajednice u Beogradu, proslavilo je svoju jubilarnu 30-tu godinu od osnivanja. Kako dolikuje ovako značajnom jubileju Jevrejska opština Beograd se potrudila da napravi nesvakidašnji događaj. Te večeri imali smo premijerno prikazivanje u Beogradu predstave "Neidentifikovani prtljag".

Veče je otvorio vrhovni rabin Srbije Isak Asiel, koji je te davne. 1987. godine zajedno sa rediteljkom pozorišta Mirijam Salom bio jedan od osnivača pozorišta.

Mirijam Salom, neumorni radnik jevrejske kulture u Srbiji!

Nakon Isaka Asiela, prisutnima se obratio predsednik JOB Jakob Salom. Usledilo je izvođenje predstave "Neidentifikovani prtljag", zatim su glumci pozorišta otpevali i otplesali uz najpoznatije jevrejske pesme. Posle predstave rediteljka pozorišta Mirijam Salom je uručila zahvalnice ljudima koji su najzaslužniji za razvoj pozorišta. Veliku zahvalnost dugujemo Miodragu Albahareviću i Svetlani Maksimović koji su dugi niz godina bili u upravi pozorišta i dali ogroman doprinos u razvoju i radu pozorišta, ali i svim bivšim i sadašnjim glumcima.

Na proslavi jubileja bio je prisutno oko 120 posetilaca. **ŠTETA ŠTO SALA NIJE BILA MALO VEĆA!**

MIHAJLO MIŠA BLAM u JOB

U subotu, 12.11.2016. godine, Jevrejska opština u Beograd je organizovala veliku džez svirku u čast i sećanje na Mišu Blama, jednog od najpoznatijih džez muzičara današnjice, koji je bio istaknuti član naše opštine.

Obzirom da se očekivalo prisustvo velikog broja ljudi, događaj je organizovan u svečanoj sali JOB. Bilo je prisutno preko 120 članova JOB, kao i prijatelja i poštovalaca lika i dela Miše Blama. Od istaknutih gostiju bili su prisutni: Nj.E. ambasadorica Izraela u Srbiji g-đa Alona Fišer Kam, zamenica ambasadorke Dženi Sedov, Neša Dragojević - V.D. direktora Doma omladine, Bubiša Simić-čuveni džez muzičar, Vlada Maričić-pijanista, itd.

Veče je otvorio i prisutne pozdravio menadžer JOB g-din Danijel Bogunović, a zatim je predsednik JOB pričao o značaju Miše Blama, sledeći se obratio Markus Blam, sin Miše Blama, koji se u svom govoru osvrnuo na malo poznate detalje iz veoma uzbudljivog života poznatog džez muzičara.

Nakon pozdravnih govora usledila je sjajna džez svirka. Nastupio je bend Duleta Jovanovića, a pevala je g-đa Beti Đorđević. Ove džez legende uspele su da naprave fantastičnu atmosferu, tako da je svirka trajala preko 2 sata.

Beti

Još je važno istaći da je pijanista Dule Jovanović svirao na klaviru našeg dugogodišnjeg i jednog od najistaknutijih članova JOB g-dina Andreje Pregera, koji je porodica Preger poklonila JOB. Inače klavir je u odličnom stanju, nalazi se u svečanoj sali JOB i koristi se u posebnim prilikama, kao što je bilo veče posvećeno Miši Blamu.

Slike nekadašnjeg oficira Vermahta nedavno izložene u novosadskoj sinagogi

SVET PRAVEDNIKA PETŠEA U NOVOM SADU

Piše Vlada Todorović, koautor izložbe
Radovi poručnika Vermahta prvi put su bili predstavljeni Novosađanima 1944, a sada je Pokrajinski muzej Kočevje izneo kolekciju njegovih slika pred novosadsku publiku.

Ime Romana Eriha Petšea (1907.- 1993.) moguće je naći na brojnim spiskovima. Bio je najduže žitelj Rid im Inkrajsa, Austrija, varoši smeštene nedaleko od Linca, po opredeljenju umetnik i pedagog. Postoji li, naprimer, popis oficira Vermahta, barem onaj poručnika armije Trećeg rajha, uočićemo ga. Međutim, videćemo i da je na listi viđenijih austrijskih slikara prošlog veka, pa članova raznih organizacija i društava, svih apsolutno benignih u odnosu na to kakav je trag ostao za nekadašnjom nemačkom oružanom silom. Moguće je njegovo ime naći i tamo gde se nabrajaju svi oni koji su svoje slikarsko umeće prikazali Novosađanima.

Prvi put je to bilo u improvizovanoj galeriji, u okviru poslovnih prostorija Rudolfa Holika. Kada se pročita i to gde se nalazi prostor u kome su slike prvi put bile izložene, jasno je o kom vremenu je reč. Naziv grada je Ujvidek, ulica u kojoj je galerija nosi ime Adolfa Hitlera. Sada je, pak, u Novom Sadu bilo izloženo 26 njegovih slika, u vlasništvu Pokrajinskog muzeja iz Kočevja, slovenačkog grada u kome je Roman Erih Petše došao na svet. Izložba je održana u sinagogi, smeštenoj, dakako, u Jevrejskoj ulici. Ko je organizovao onu prvu

izložbu nije poznato. Sigurno je to bila ondašnja okupaciona vlast, dok su ovu drugu priredili nevladina organizacija, Udruženje „Danubius“ i Jevrejska opština Novi Sad, a razume se da događaja ne bi bilo bez razumevanja i dobrote ljudi iz muzeja iz Kočevja.

Među razlikama je i ta da su domaćini ove druge izložbe savršeno dobro znali ko je Roman Erih Petše, što nije moguće reći i za one iz 1944. Da su makar i naslućivali, izvesno je da se nipošto ne bi poklonili njegovom delu, već bi ga izveli pred streljački vod. Jer, taj mirni čovek iz meteorološke stanice, vrstan matematičar, pedagog i slikar, bio je sve drugo sem neko ko je odan idejama kaplara, najvećeg krvnika čovečanstva koji se bezuspešno trudio da sebi nađe mesto u slikarstvu. Poručnik R. E. Petše je izneverio najveći broj i potčinjenih sebi i nadređenih, od vojnika do rajhsmaršala i vrhovnog komandanta, pošto je iz Novog Sada odveo dve petogodišnje Jevrejke u Budimpeštu, tih dana još uvek prolaznu stanicu za pokušaj preživljavanja rata. Bilo je to tik uoči početka deportacije Jevreja.

Pred deportaciju spasio je dva jevrejska deteta, Evu i Miru, prateći ih na novosadsku željezničku stanicu i predavši ih jednoj hrišćanskoj ženi. To se dogodilo kada je slobodno kretanje Jevreja u Novom Sadu bilo zabranjeno, za šta je sledila smrtna kazna...

Ove rečenice nalaze se u dokumentu od čije je sadržine istraživanje počelo. Bio je izdat 5. avgusta 1946. godine, a nosi pečat kancelarije Jevrejske crkvene opštine Novi Sad, s tim da je u gornjem levom uglu je i overa cenzorskog odeljenja ondašnje vojne komande.

"Kutija sećanja" u Gradskom muzeju Sombor

Od 2. novembra do 4. decembra 2016.

Izložba je realizovana na osnovu zajedničkog projekta muzeja svih Republika bivše Jugoslavije a na inicijativu državnog muzeja Aušvic Birkenau iz Poljske. Zajedničkom temom, žrtve logora, ujedinila bi se isprepletanost života i sudbina zatočenika koji su u zloglasni koncentracioni logor smrti odvedeni sa prostora Jugoslavije.

Autorka izložbe i kataloga je Milka LJuboja, istoričar, viši kustos Gradskog muzeja u Somboru.

Stručna konsultantkinja kataloga i izložbe je dr Olga Manojlović Pinter, viša naučna saradnica Instituta za noviju istoriju Srbije.

Branimir Masulović, direktor Gradskog muzeja Sombor, s leva na desno, Dr Olga Manojlović Pinter, Mihal Tulpan i Prof dr Milan Ristović, koji je zvanično otvorio izložbu

Postavka izložbe obuhvata oko 100 fotografija, originalne predmete i video materijal sa sećanjima Somboraca Magde Drelih i Moše Musafija, koji su preživeli užase Aušvica i u Izraelu izgradili svoj novi život nakon Drugog svetskog rata.

Njihova ćerka Mihal Tulpan je sačuvala bogatu porodičnu zaostavštinu i ustupila je za buduću izložbu u Državnom muzeju Aušvic–Birkenau čijom pripremom rukovodi Radna grupa Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije.

Životi Magde i Moše vezani su za Sombor. Najveći deo njihovih fotografija nastao je u Somboru pre, tokom i neposredno nakon završetka Drugog svetskog rata. Na njima su pored članova porodice zabeleženi i ovekovečeni i mnogi Somborci, te izložba „Kutija sećanja“ kroz fotografije jedne obične, a u isto vreme i potpuno posebne somborske porodice govori o XX veku na ovim prostorima i Holokaustu.

Pre šest godina u Ministarstvo kulture Republike Srbije stigao je dopis Državnog muzeja Aušvic–Birkenau iz Poljske sa jednim pitanjem — kako rešiti problem jugoslovenskog izložbenog prostora na prvom

spratu Bloka 17, koji je zatvoren 2009. godine. Zvaničnici muzeja su se obratili Beogradu, kao sedištu Muzeja istorije Jugoslavije, pravnog naslednika Muzeja revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, koji je 1988. godine preuredio jugoslovensku izložbu u Osvjenćimu. Odgovor, međutim, nije mogao da donese Beograd, već svih šest država naslednica Jugoslavije.

U kontaktima zvaničnih predstavnika Bosne i Hercegovine, Makedonije, Slovenije, Srbije, Hrvatske i Crne Gore, odlučeno je da se prostor, koji je od 1963. do 2009. godine pripadao Jugoslaviji, preuredi u skladu sa savremenim političkim realnostima i uz poštovanje istorijskog konteksta.

Precizno definisana politika muzeja zahtevala je da u fokusu svih izložbenih narativa budu žrtve logora. U skladu sa njom, predstavnici nekadašnjih jugoslovenskih republika, sada šest nezavisnih država, jednoglasno su doneli odluku da realizuju zajedničku izložbu. Saglasili su se da u muzeju u kome su, pored stalne izložbene postavke, predstavljene i nacionalne izložbe (Roma, Poljske, Češke, Slovačke, Rusije, Francuske, Mađarske, Izraela, Belgije, Holandije, Austrije) realizuju prvu internacionalnu izložbu. Isprepletanost života i sudbina zatočenika, koji su u zloglasni koncentracioni i logor smrti odvedeni sa prostora Jugoslavije, ili kao Jugosloveni iz drugih delova Evrope, onemogućila je definisanje principa po kome bi žrtve bile podeljene u kontekstu današnjih političkih granica.

Nakon Sombora, ova izložba biće predstavljena i u drugim gradovima, među kojima su i Sarajevo, Zagreb i Osijek, čime će postati i spona povezivanja jevrejskih zajednica na prostoru nekadašnje SFRJ.

Fotos porodica Derlih

Kašika iz Aušvica

Na izložbi "Kutija sećanja" osim fotografija, izloženi su i neki originalni predmeti među kojima je sačuvana i kašika iz Aušvica koja je pripadala Magdi Drelih.

"U logoru je pet žena delilo jednu činiju supe. Moja majka, koja još nije podlegla gladi, dozvolila je sebi da kupi kašiku u zamenu za dnevnu porciju hleba kako bi jela kao civilizovana osoba i sačuvala dostojanstvo. Oni koji su duže vreme proveli u logoru, sa mržnjom i prezirom su gledali novopridošle koji nisu gladovali u getima niti tokom prvih godina logora, one koji su mogli sebi da

priušte simboličnu kupovinu finoće. Sa tom kašikom, moja majka je gladovala do dana oslobođenja", priča Magdina kćerka Mihal Tulpan, i dodaje da je ta kašika uvek bila na stolu i služila je za posluživanje.

"Uoči sahrane moje majke, naš otac je razmišljao da sa njom zakopa i kašiku. Ali, predomislio se. Kašika je ostala sa nama, i danas je sa mnom", kaže Mihal. Tako je ova kašika postala više od uspomene. Pretvorila se u porodičnu relikviju.

IN MEMORIAM

Albert Eškenazi (Aškenazi) od oca Solomona (1947. - 2016.)

Sećanje: Brane Popović

Albert i ja se nismo upoznali kako je to bilo uobičajeno u našoj mladosti – u jevrejskom letovalištu. Dok smo mi ovde, u pokojnoj Jugoslaviji, bili deca i išli na Lošinj, Cres ili u Zaton, Albert je bio u Izraelu i tamo učio školu. Ispostavilo se da smo se i kasnije mimoilazili – tada sam ja bio u Izraelu sa porodicom, a on u Beogradu. Poznavali se jesmo, rekli smo jedan drugom 'zdravo', ali smo drugari (to je bila jedna od Albertovih omiljenih reči) postali tek kasnije, kad smo omatoreli. Kažu da su pravi prijatelji oni koje steknemo kad smo mladi, ali to nije bio naš slučaj. Kao da smo oduvek bili bliski. Tome je, naravno, pomoglo to što smo se Višnja i ja znali od ranije. Nekako smo se odmah uklopili, i nastavili sa mesta na kome nikad ranije nismo bili.

Albert je bio znatiželjan čovek. Inženjer koga je sve interesovalo, i, naravno, pošto je bio inženjer, hteo je da sazna kako funkcioniše svaka stvar sa kojom se sreo. Znao je sve o elektronskim uređajima, to mu je, najzad, bila i profesija, ali je morao do u detalje da sazna i kako se grade, i zašto, pravoslavne crkve, i gde je koja freska u vizantijskim verskim građevinama. I, kad je to saznao, svoje znanje je morao da prenese i svojim prijateljima – od kojih su većina bili pravoslavci. Obišao je valjda sve srpske manastire, uz stručno vođenje, pa je onda i druge poveo da im sve to pokaže.

Na ovom mestu moram da ponovim ono što sam rekao kad smo Alberta sahranjivali: Ne mogu da verujem! Ne mogu da verujem da o Albertu govorim u prošlom vremenu! Taj čovek je imao toliko energije i životne radosti, da

sam mislio – ako sam ikad tako nešto i pomislio – da će živeti zauvek. Entuzijazam koji je unosio u sve što je radio, u svaki susret, bio je zarazan. I ovako lenj, kakav sam sada, morao sam da poslušam kada bi isplanirao neki izlet po Izraelu ili po Srbiji, da sledim njegova uputstva – i još mi je to i prijalo. Bio je, zajedno sa Višnjom, domaćin Mili i meni u Izraelu. Nije mi se odlazilo iz njihove kuće, a Mila već godinama prepričava kakvu smo sobu dobili, kako je izgledao svaki doručak, kako je jasmin mirisao kroz prozor, kuda su nas sve vodili, i ono Albertovo obavezno: „Da li svi imaju kapu? Vodu ste poneli? Višnja, jesu li gotovi sendviči“?

A Višnjin i njegov odnos je posebna priča. Retko se dvoje ljudi tako nađu, i takav odnos uspostave, s puno poštovanja i uzajamnog šaljivog gundanja i nadgornjavanja, i smeha. Iz njihove se sobe najčešće čuo smeh, čemu li su se smejali nije ni važno, glavno je da im je bilo lepo.

I opet prošlo vreme... bolje bi bilo da smo napravljeni tako da nas ovi rastanci ne rastužuju. Ali dobri Boga je baš ovako hteo... Sećam se da sam, opraštajući se od Alberta, Dobrog Čoveka, još rekao: on je morao da se snalazi, i da počinje iz početka, kad je iz Beograda otišao u Izrael kao dete, pa opet kad se kao mladić vratio u Beograd, pa opet kad je ponovo otišao za Izrael, pa više puta dok su mu se porodične i druge spoljne prilike menjale – tako da je stekao veliko iskustvo u snalaženju. Verujem da je sada Tamo Negde, da se snalazi, i da će biti spreman da nas dočeka kad mu se budemo pridružili. Dobar je osećaj kada znaš da će neko kao Albert biti s druge strane, da će pružiti ruku i reći „Gde si, drugar!“, da će nam biti mnogo lakše. I opet lepše, sa Albertom.

DONACIJE

- 200 NIS za Most, povodom gubitka naše drage mame, bake i prabake **Ele Montiljo**, sin Sami i kćerka Ina Katan
- 200 NIS za Most, za sećanje na dragog oca i dedu **Montiljo Morica**, sin Sami i kćerka Ina Montiljo
- 50 NIS Malka i Aleks Forman
- 100 NIS Sida i Milan Špicer
- 500 NIS Anabel i Dan Reisinger

VESTI IZ ARHIVA EVENTOV

Dragi prijatelji šalom, Imamo puno novih knjiga između ostalih i knjigu Biljane ALBAHARI o periodičnoj štampi u Srbiji 1888-2015. Osnova za knjigu je rad za koji je Biljana Albahari na konkursu Saveza jevrejskih opština Srbije 2015. godine dobila drugu nagradu

Stalno radimo na prenošenju podataka/materijala koji se nalaze u arhivi na kompjuter Podaci o zajednicama su već na kompjuteru. Pridružila nam se Ivanka Šami iz Haife, ona će biti naš spoljni saradnik.

Pozdrav,
Edi Mišić
Ivanka Šami
Hajim Peković
Perec Kranot
Zvezdana Finci

Nije lako živeti u Izraelu

Nije lako živeti u Izraelu. Voziš auto, a policija samo čeka da prekoračiš dozvoljenu brzinu. Ideš peške, da ne bi imao problema sa policijom, a pojuri te neki terorista sa hladnim oružjem. Taman uspeš da pobegneš, a kod kuće te čeka žena...

Zašto tri tačke?

Pa žena vas odmah pita da li si uspeo da izbegneš policiju, zna kako vozite. Potom, da li si sreo nekog teroristu, kao da ne vidi da si živ i zdrav. A onda ono glavno: 'Jesi li kupio sve po spisku?'

'Nije mi više bilo do kupovine', odgovaram snuždeno.

'Pa da, ti samo misliš na sebe, kako da tebi bude lakše...' M.F.

JASMINKA DOMAŠ

Jasminka Domaš, hrvatska književnica, već je gostovala na stranicama Književnog dodatka Mosta.

Ukratko ćemo Jasminku predstaviti još jednom na način kako je to učinjeno u Sisku, Ogranku Matice Hrvatske, prilikom održavanja večeri poezije kada su čitane pesme iz njene bogate dosadašnje zbirke pesama.

Jasminka Domaš živi u Zagrebu. Objavila je više zbirki poezije, tri romana te više stručnih knjiga s područja judaizma. Također piše i objavljuje kratke priče. Njezina priča Omnibus nalazi se u antologiji židovskih žena spisateljica iz tridesetak zemalja svijeta. Pojedina djela su joj prevedena na engleski, talijanski, njemački, češki, hebrejski, slovenski i ruski jezik. Predstavljena je publici na sajmovima knjiga od Zagreba, Pariza, do Jeruzalema. Članica je hrvatskoga PEN-a i Hrvatskog društva pisaca. Scenaristica je i autorica više dokumentarnih filmova. Bila je suradnica američke zaklade za vizualnu povijest - preživjeli svjedoci Holokausta, čiji je utemeljitelj Steven Spielberg. Jedna je od utemeljiteljica židovske vjerske zajednice Bet Israel u Hrvatskoj. U više navrata bila je predsjednica Udruge za vjersku slobodu u RH. U izlasku joj je zbirka pjesama 'Duša je nebo', izdavač Litteris, kao i roman 'Izabrana' o životu Edith Stein.

Po izboru autorice do sada neobjavljene pesme i kratka priča, prvi put u Mostu!

KUĆA KOJA GOVORI

„Zašto si tako neraspoložena? Što ti se dogodilo?“

Bjanka ništa nije odgovorila i sestra ju je gledala zabrinuto, najgore joj je bilo kad bi sestra zašutjela, povukla se u sebe, kad bi odbijala reći što ju tišti. Jer željela joj je pomoći, ali nije znala kako.

Čuje kako je Bjanka zatvorila vrata kupaonice. I do nje dopire šum vode i dok jaki mlaz curi po kosi i tijelu Bjanka se pita: „Može li se prošlost samo tako izbrisati, zašto ju stalno sustiže. Holokaust u trećoj generaciji, bit će tako valjda i u četvrtoj. Nikad kraja patnji i nepravdi.“

I dok se briše velikim, mekanim i mirisnim ručnikom, tiho kaže kao da nekome govori: „Zašto sam tako osjetljiva, prošlo je toliko godina, desetljeća. Zar baš moram biti svijeća sjećanja? Valjda i ne trebam, ali uvijek na kraju tako nekako završi da se upustim u borbu s vjetrenjačama i političarima“. „Da“, prisjeti se: „Koliko sam se samo zauzimala da se podigne spomenik žrtvama Holokausta u ovom gradu, pa ništa, nije bilo dobre volje, samo je na pretek bilo manipulacija. Što da sada kažem sestri? Što?“

Otvora vrata kupaonice i sjeda u kuhinji za stol gledajući Mirjam kako pažljivo kuha čaj baš kao da je bila na specijalizaciji u Japanu i vratila se kao majstorica čajne ceremonije. I vidi je u kimonu sa ždralovima koji lete iznad trešnjinih cvjetova. Odjednom se trgne: „Molim te, ja bih bijeli čaj“.

„Vjerojatno onaj za kojeg mi uvijek kažeš da bi ga i anđeli mogli piti koliko je blag i nježan“.

„Da, baš taj, neka mi umiri dušu.“

I Mirjam toči čaj iz teškog, crnog čajnika i cijeli prostor ispuni se predivnim mirisom. Sada ih šutnja i pijenje čaja povezuju nekim sasvim posebnim nitima. Mirjam je znala da

s Bjankom čovjek mora biti vrlo strpljiv, jer vrata njezinog srca nisu se lako otvarala. Bio je to labirint u kojem se lako moglo izgubiti, a ne doprijeti do bitnog. Previše osjetljiva izgradila je oko sebe niz krugova zaštite. Tako je jedino mogla preživjeti u svijetu onakvom kakav jest.

Bjanka odloži na stol pažljivo svoju porculansku šalicu i nagradi Mirjamino čekanje bez požurivanja.

„Slušaj, ne znam što mi je bilo, ali krenula sam na plivanje, a onda sam ugledala na zgradi koju sam ti već jednom ranije opisivala, otvorene prozore i oni su mi bili znak da je netko tamo i da mogu ući u vilu Weissmayer. Sjeti se, pričala sam ti o toj zgradi koju je adaptirao 1921. arhitekt Hugo Ehrlich, prekrasno, otmjeno, sofisticirano. Unutar zgrade bila je soba odvjetnika.“

„Onog kojeg su ustaše ubile u Jasenovcu?“

„Da, ali skoro sedamdeset godina u toj zgradi u kojoj su mnoge državne institucije i organizacije, ta soba je bila čuvana, namještaj, odvjetnikova svjetiljka, kožna fotelja, njegove stručne knjige na drvenoj polici u istom drvu kojim su obloženi zidovi zgrade.“

„I što se dogodilo?“ Mirjam želi ipak saznati što prije razlog Bjankine tuge.

„Popela sam se drvenim stepenicama do prvog kata razmišljajući kakvu ću naći izliku da sam tu, što ću reći da tražim? Tolike godine, desetljeća nakon rata sigurno bi zvučalo jako neobično da kažem: „Želim vidjeti sobu čovjeka koji je ubijen u logoru“. Nekako sam se snašla i čim sam zakoračila na kat pojavio se muškarac pitajući me što trebam. Vrata odvjetnikove kancelarije bila su otvorena. Odmah sam vidjela da više nema njegovog namještaja, tko zna gdje je završio u nečijem privatnom stanu ili kod nekog tko se bavi prodajom antikviteta.

Čovjeku koji se ispriječio pokazala sam rukom na sobu i rekla: „Odvjetnikova kancelarija“.

„A on?“ upita Mirjam „Što ti je odgovorio?“

„Tu nema nikakvog odvjetnika. Mi smo oduvijek tu“. Samo trenutak sam se kolebala da li da mu nešto kažem da bi mogao i morao znati povijest ove zgrade koja po ničemu nije obična, prosječna.

Čudno mi je da ga to nije zanimalo ili se samo pravio lud i neznalica.

Tako je mogao svakoga dana tu ući, jer njemu zgrada ni sudbina onih koji su živjeli u vili Weissmayer ništa ne znači.

„Bjanka, sjećam se kao si mi opisala svoj prvi ulazak u tu kuću i kako si zastala nakon što si se počela uspinjati stepenicama i pustila da te dotakne energija onih koji su nekad tu živjeli i znala si da je to bila židovska kuća.“

„Teško je to nekom nepoznatom objasniti, ali način uređenja prostora, ljepota, ali ne i razmetljivost, sklad, sve mi je to reklo o onima koji su imali novac da kuću urede, ali novac tu nije bio od presudne važnosti. Osjećao se način života, građanski, ali ne malograđanski život ili ovaj današnji, tajkunski.“

„Hugo Ehrlich, zar ne, uredio je i prostor zgrade na Trgu burze gdje je danas banka. Vidjela sam u nekom tjedniku kako je to predivno učinjeno tako da točno mogu zamisliti o čemu govoriš i koliko te se sve to moglo dojmiti.“

„Ta rečenica: „Nema tu nikakvog odvjetnika“, visjela je između čovjeka koji se doimao samouvjeren i mene. Iskušenje da mu kažem što je bilo s onima koji su bili odvedeni iz te zgrade i ubijeni u logoru bilo je veliko, ali ništa nisam rekla. Baš ništa. I to me je porazilo. Ta moja šutnja, jer mi se svaki govor činio uzaludan, suvišan. Izašla sam na cestu imajući samo jedan osjećaj da je odvjetnik Weissmayer u ovom gradu bio dvaput ubijen.“

„Bjanka, ti si našla kuću koja govori. Od prvog dana čula si u tom prostoru glas onih kojih nema. U jedno sam sigurna, tebe su izabrali.“

IZMEĐU

Baš mi je došlo između dva zalogaja jabuke i dosadnog filma da bih se trebala *resetirati* na razinu zero. Pa dokle stignem ili ne stignem mijenjajući svoje ime

grad, zemlju i podneblje.

Baš mi je nešto došlo između dva zalogaja jabuke zamisliti sebe kao

Deboru Rabinowitz koju na aerodromu

Ben Gurion zovu da se hitno javi na

šalteru za informacije.

SUKA

Sjedim u sjenici na balkonu
sred Zagreba, na minut, dva od
Velikog kazališta.
Začudno mi je što dolje prolaze
automobili, čuje se kočenje
tramvaja
i glasovi zidara s limenim
kantama koje
vise pune pijeska na pročelju.
Snebivam se, a ja sama najveći
sam
apsurd u gradskom saobraćaju
dok
sjedim u sjenici na blagdan Sukot
kao
u nekom ekskluzivnom
Elohimovom
odmaralištu.

SPOMENIK

„Nemamo u Zagrebu spomenik
žrtvama Holokausta“.
Gradonačelnik se zamislio.
„Dođi u moj ured da o tome
pričamo“.
I pričali smo mjesecima,
razmjenjivali
službene dopise i kad je sve
trebalo
krenuti svojim tokom ekipa iz
grada
završila je u Remetincu.
Milijuni tamo i vamo i eto ih na
slobodi.
Kad prođem pored njih prave se
da nikada
o ničem nismo razgovarali.
I ja prođem i šutim. Samo toliko o
spomeniku
žrtvama Holokausta mogu reći.

Filozofija bede proizvodi nitkove u velikim količinama, a ništavnost oglašava svojom verom

Autor: **FILIP DAVID**

Naše doba poznaje različite oblike bede. Beda može biti materijalna i duhovna. Beda obuhvata pojedine slojeve stanovništva, ili čitave narode i kontinente. Materijalna beda ponegde i katkad postaje razlog otporu i pobunama, rušenju postojećeg načina života, dok duhovna beda slabi svaki otpor i život pretvara u baruštinu i kal.

U ovom našem delu sveta gde je kroz istoriju sila krojila zemljopisne mape i sudbine naroda, sačuvano je strahopoštovanje prema fizičkoj sili, a prezir i omalovažavanje za duhovne vrednosti. Tu postoje razna lica bede: dopunjuju se, jedna iz drugog proizlaze. Tirani i tiranija omeđivali su njegove granice. Na bezobzirnom ugnjetavanju zasnivana su carstva. Bezobzirnost je pretvorena u stil života. Mali, jedva vidljivi plamičci bili su dovoljni da raspire velike, nesagledive, pustošne požare. Kap mržnje pretvarala se u okean mržnje. Lične netrpeljivosti u netrpeljivosti među narodima, sukobi među braćom u ratove najljućih, nepomirljivih i krvno zavađenih neprijatelja.

Beda je zapravo ovde trajno stanje. Beda stvara ropske karaktere tako poželjne u svim oblicima despotija. Beda ne proizlazi samo iz materijalne neimaštine, ona se najuspešnije proizvodi u ljudskim glavama. Patnja stvara samilost, ali beda ne. Iz siromaštva može da proizide solidarnost, ali iz bede jedino mržnja. Jad i nesreća mogu da stvore ponosite i odvažne ljude, beda stvara niske i ponizne. Svi oblici bede su ponižavajući.

Strahota bede prodire do suštine ljudskoga, kvari neiskvareno, zamračuje nevinost, uništava ponositost. Beda je i bolest ljudskog uma: hrabre pretvara u kukavice, časne u doušnike, mudre u sumanute. Filozofija bede glasi: svi se izjednačujemo u ništavnosti i podlosti.

Upravo to: suštastvena beda gora je od svake oskudice, neimaštine, ubožništva i besparice. Ona označava onaj stepen ljudske ništavnosti u kojem sve vrednosti postaju obezvređene, a smisao izgubljen. To je stanje moralne zakržljivosti, gluposti i

tuposti. Bedastoća je najteži oblik ljudskog duha. Drugo ime za bednika je ništarija, ljudska rđa, a najgori oblik duhovne bede naziva se nitkovlukom. Materijalna, moralna i duhovna beda rađaju obilato taj soj ništarija.

Oko nas vidimo plodove bede: naopaki redosled vrednosti, uništavanje kulturne tradicije, depresiju, korumpiranost, brisanje razlika između uzvišenog i niskog. Krijumčari, lopovi i zločinci zauzimaju važna mesta u društvenoj hijerarhiji. „Ne misli svojom glavom, nego glavom onoga od koga zavisiš! Može se i preko leševa, ako to donosi nekakvu korist!“ – to su životne devize koje eliminišu i ponos i čast, i stid i sram.

Dug život u bedi, prihvatanje nemoći kao životnog usuda i poniznosti kao životnog stava, stvorili su poseban mentalitet koji se prenosi sa generacije na generaciju. Izuzeci se pretvaraju u pravilo, mane dobijaju privid vrlina, izopačenosti se cene kao primeri za ugled, niskost i grabež proglašavaju se za statusne simbole. Trulost i pokvarenost diktiraju vladajući stil života. Na jednoj strani cveta neviđena raskoš, na drugoj najdublje siromaštvo. Pamet se meri zlatom i markama. Filozofija bede je nauka društva u dugotrajnoj duhovnoj agoniji.

Filozofiju bede finansiraju oni koji su sva materijalna dobra prigrabili za sebe, objašnjavajući kako ugodan i prijatan život kvari čoveka, omekšava i slabi njegovu otpornost. Iz svojih zlatnih dvoraca poručuju narodu da je ovo još dobro u odnosu na ono što može biti. Beda je po filozofima ovoga stanja preduslov za zdravlje. Iz nje se rađaju vitalnost i otpornost. Sit stomak stvara lenjivce, a obilje proizvodi mekušce. Od mnogo kulture se ljudi, od čitanja postaje zamlati i zanesenjak, dok previše moralnih skrupula kvari biznis. Sve to znaju iz sopstvenog iskustva.

Tupost i moralna zakržljatost proglašavaju se u civilizaciji bede dostignućima te civilizacije, a nasilje se predstavlja kao lekovito oslobađanje viška snage. Zato su na ceni razbojnici, palikuće i obične ubice. Filozofija bede proizvodi nitkove u velikim količinama, a ništavnost oglašava svojom verom.

U svojoj kranjoj posledici filozofija bede pretvara se u filozofiju zla. Etičke norme se rasplinjavaju, a potom sasvim iščezavaju. Ljudskim postupcima upravljaju nagoni samoodržanja ili prosta načela sile. Postaje dozvoljeno sve što je pod zaštitom i okriljem moćnika. Život se odvija u senci ideologije banalnosti, pod vladavinom svakodnevnog kiča,

u umetnosti, nauci, kulturi. Kič je postao zamena za etičke kategorije, kroz kič se izražavaju bitne osobine političkog sistema i vladajuće vrednosti društva u celini.

Na ovim našim balkanskim prostorima nikada se ne smanjuje nego samo umnožava količina bede. Ovdašnji narodi, bez obzira na veru i poreklo, umeju samo da trpe. Bede i ne pokušavaju da se oslobode jer je ona nekako prirodno stanje. Utehu nalaze u bolu, a ne u radosti. Život shvataju kao mukotrpan egzodus iz jedne nesreće u drugu. Skučeni deo sveta u kojem žive za njih je slika čovečanstva. Prepuštaju da o njima i njihovom životu misle drugi, moćniji, silniji, bezobzirniji, jer nikada nisu u potpunosti raspolagali svojim životom. Veruju demagogiji vladodržaca više nego rođenim očima i sopstvenoj pameti. Sve loše što se dogodi podrazumeva se, a kratki periodi mirnog života stižu kao čisti dar sa neba. Po količini bede u sopstvenoj istoriji, narodi sa ovog područja veoma su bliski.

Beda, ona celovita, potpuna i dugotrajna, ugrađena u sistem mišljenja, ponašanja, u sistem vladavine i celokupnog života ne dolazi bez najave. Isprva se obznanjuje u jedva приметnim nagoveštajima, znacima i simbolima. Ali upornošću isprva slabašnog vodenog mlaza koji je našao jedva primetan otvor na ustavi, ona taj otvor širi dok jednog dana ne nahrupi kao poplava. A tada pod njom sve nestaje, ljudi, njihova materijalna i duhovna dobra, nestaju sela, gradovi, potopljena je čitava država.

Pod vodom, zna se, moguće je jedno vreme zadržati dah, ili disati na slamku. Na kraju, ni to više ne pomaže. Filozofija bede, preobražena u filozofiju zla, u diktat nad životom, guši svaki život. Njen konačni ishod je pustoš: duhovna i fizička.

Filip David, *Jesmo li čudovišta*, Bosanska knjiga, Sarajevo 1997

Priredio: Radomir Lazić, Tačno.net

BOB DILAN NOBELOVAC

Piše Milan Fogel

Manje – više, obično smo iznenađeni kada se nekom dodeli Nobelova nagrada, posebno za književnost. U stvari, neki su iznenađeni, a neki ne. Razni su kriterijumi za dodelu ovog visokog priznanja, pa nije ni čudo što se jedni slažu, a drugi se pitaju kako je to moguće.

Ipak, ne treba zaboravit pisce koji su ostavili neizbrisiv trag u svetskoj književnosti, a nikada nisu dobili ovo priznanje. Da ne ostanem nedorečen, Marcel Prust, Džejms Đojs, bar se on nije bavio politikom, Virdžinija Vulf, svega 13 žena dobilo je Nobelovu nagradu od početka njenog dodeljivanja i većina tih nagrada je iz poslednje dve decenije. Horhe Luis Borhes, argentiski pisac, Vladimir Nabukov i mnogi drugi.

Ima tu svega, od politike do ličnog afiniteta, ali buka koja se digla oko Bob Dilana, dovela je do toga da Bob Dilan nije bio u Stokholmu na svečanosti dodele ovog priznanja. Dilanov izgovor da je veoma zauzet, isto je kao kada bih ja rekao da nisam stigao da uredim novi Most, jer sam morao da se istuširam.

Sad ste sigurno pomislili da sam se pridružio onima koji ne prihvataju odluku Švedske akademije, koja je predlagač i dodjeljuje ovu nagradu u ime fondacije Alfreda Nobela.

Prevarili ste se, izuzetno poštujem stvaralački rad Bob Dilana i odluku Akademije.

Neki kažu, Dilan je 'samo jedan od ishoda velike dekadencije zapadne kulture', pre bih rekao da im je otvorio oči, ali to se ne računa. Ne zaboravimo, Dilan je uspeo uz podršku mladih, kao što sam u to vreme bio i ja, srednjoškolac, koji je uvek bio uz njega, što i nije mnogo važno, ali ono što jeste važno, nikad nije dobio podršku političkog establišmenta. Zato je morao toliko duga da čeka na ovo priznanje. Svaka čast Švedskoj Akademiji!

Bob je objavio 'samo' 44 albuma, ko zna koliko još krivotvorenih. Odrastao sam uz njegove protestne i ljubavne pesme (za ovo drugo me i moja žena ponekad pita kome sam pevao, naravno, samo za nju!).

Ne mogu da zaboravim da nam je u toj diktatorskoj Jugoslaviji bilo dozvoljeno da javno pevamo njegove pesme. Pa, možda, ta Jugoslavija i nije bila toliko diktatorska?

Moram da priznam, u to vreme uopšte nisam znao da je Bob Dilan Jevrejin, imenom po rođenju, Robert Allen Zimmerman.

Ako je suditi po tome koliko dece ima, šestoro, onda je pravi Jevrejin. Sad, po tom kriterijumu, mogli bi da kažu i da je Palestinac, ali polako.

Sad se pitam da li se tolika buka digla zbog njegovih pesama ili njegovog porekla?

Zbog njegovih pesama, potpuno razumem. Hoćemo pravdu, koja je teško dostižna, možda na nebu. Zbog toga što je Jevrejin? On to nikada nije isticao, ali su uvek tu bili dušebrižnici, a odgovor, nažalost, **Blowin in The Wind.**

SATANAK U ŠUMI

Nisim

Bože mili čuda

velikoga

Kad se sreće u šumici raja

Drugar traži poznanika svoga

Dim mangala dečurlije... graja

Jer se braćo sakupila raja

Ni početka ne vidiš ni kraja

Nekad mladi sad svak... trbuh gladi

Torbe flaše i mangale vadi

A mangali to se mora reći

Sve su veći mnogo valja peći

Dim se diže pokriva oblake

Na mangalu leže stvari svake

Čebabčiči, braćo, i raznjići

Tu i tamo peku se pilići

Medju njima bifteci od vola

Kobasice bez "kolesterola"

Jede raja uživa u slasti

Jedan drugog iz sveg srca časti

Blag osmejak sad pokriva lice

Od čebapa il od "šljivovice"

Tu su pite tu su i kolači

A dijeta??? šta su ti bakračići !!!!!

Drugarice jedna drugu hvale

Probaj draga od moje "baklave"

Za to vreme na polju sa strane
Viju kolo devojke??? ne mame!!!!
Ta muzika mami sve igrače
Mlado staro nije važno... skače

Harmonika pesme iz prošlosti
Napominju tuge i radosti
Podseća nas na minule dane
Tu i tamo neka suza kane

Kako braćo brzo prošlo vreme
Malo mutne čak i uspomene
Nostalgija na svakog utiče
Harmonika priča naše priče

Izbor Dine Katan BenCion

SAŽETA POVIJEST MOJE GENERACIJE

Predrag Finci

Ne znam sasvim zašto se desilo, ali se desilo. Ne znam potpuno ni kako, ali je bilo tako. Rat je bio prije nego što se rodih. Onda poslije, opet, sjećam se. Naši se životi dogodiše u međuvremenu. U međuvremenu je bio mir. Mi bili. Bili između dva rata. Mislili: bit će zauvijek ovako, a opet bilo onako. Tamo odakle sam samo je rat stvarnost. Sve drugo je privid, ponekad lijep. Tako mislim kada sam loše volje. Kada sam dobre, mislim: šteta, bila je to sretna zemlja, puno je toga stvoreno, sramota što su kasnije mnogi sve dobro, i ljude i djela, zabravili, žalosno je što samo loše spominju i pamte. Ne mogu sa sigurnošću reći griješim li kada mislim o nuždi rata, ili kada se prisjetim sreće mira. Najbolje neka svatko kaže za sebe kako mu je bilo prije, a kako poslije. Neka kaže, neka, ako može, dokaže ili barem opiše kada mu je bilo gore, pa će reći što je i kako je, a i gdje je.

JEVREJSKA ČITAONICA U BEOGRADU 1929-1941

Pisac, publicista i dugogodišnji istraživač Jevrejskog muzeja u Beogradu Radivoje Davidović nizu vrednih knjiga o značajnim ličnostima iz prošlosti beogradskih Jevreja dodao je još jednu. Reč je o veoma lepoj i korisnoj knjizi, pod nazivom, „Jevrejska čitaonica u Beogradu 1929-1941“ nagrađenoj drugom nagradom na tradicionalnom konkursu Saveza jevrejskih opština Srbije za neobjavljena dela sa jevrejskom tematikom u 2015. godini.

Između dva svetska rata u zgradi Crkveno-školske jevrejske opštine u Beogradu u Ulici kralja Petra 71 (danas zgrada u kojoj se nalazi Savez jevrejskih opština Srbije, Jevrejska opština Beograd i Jevrejski istorijski muzej) bila je Jevrejska čitaonica jedna od najznačajnijih jevrejskih organizacija koja je odigrala veliku ulogu u kulturnom životu beogradskih Jevreja kako aškenaških tako i sefardskih.

Postojala je samo dvanaest godina od 1929. do 6. aprila 1941. godine kada je ulaskom nemačkih okupatora demolirana i opljačkana. Tom prilikom uništen je fond od nekoliko hiljada knjiga, novina i sva dokumentacija o radu čitaonice..

Ono što se može pročitati u knjizi Radivoja Davidovića su pre svega mnoge zanimljivosti o radu ove nesvakidašnje ustanove kulture. Naime, ona nije bila obična čitaonica u kojoj su se čitale knjige i novine već mnogo više od toga. Predsednik i najzaslužniji član bio je Aron Alkalaj po oslobođenju takođe istaknuti član Jevrejske opštine. Čelnici čitaonice organizovali su veliki broj popularnih predavanja iz istorije, nauke, kulture i drugih oblasti za sve zainteresovane ne samo Jevreje nego i ostale građane drugih nacionalnosti. Teme su strogo birane a tek predavači sve sami ugledni intelektualci tog vremena i znalci pojedinih oblasti. Među jevrejskim predavačima pomenimo neke: rabin, dr Isak Alkalaj, Jakov Žak Konfino, dr Bukić Pijade, Albert Albi Vajs, dr Juda Levi, Paulina Lebl-Albala, Erih Eliša Samlajić, prof Rikard Švarc, dr Hugo Klajn...od srpskih Milutin Milanković, Mika Alas, dr Ksenija Atanasijević, prof Branislav Petronijević, Vladimir Ćorović, Ivan Đaja i mnogi drugi. Za govornicom Jevrejske čitaonice diskutovalo se o najznajnijim jevrejskim ličnostima: Mojsije, Ezra, Isaija, Baruh Spinoza, Hajnrih

